

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖGEN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 5 JANUARI 1913.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

UNDER VINTERGATAN

MITT STORA LAND AF MULL OCH BERG OCH SJÖ,
som gnistrar hvitt af dunlätt nyårssnö
inunder Vintergatans stjärnehopar,
du sofver tungt, men i din dröm du ropar
— en orons stormil kring din vallgraf sopar
och nattens klockor döfva klämtslag strö.

I, alla hjärtan, kvalda, ödesdrifna,
ur slummerns ljufhet måsten I nu gå!
O, vaknen, själar, vaknen, ögon blå,
och läsen texterna, som kärft stå skrifna:
en dåsig ro är för de efterblifna,
som ingen gärning, ingen strid förmå.

I bären märken af det år, som sänktes
helt nyss i tidens djupa klyfta ned.
Ej finns en lycka, som för intet skänktes,
ett snöhvitt sinne, som ej smutsbestänktes,
och ingen ryttare, som sorgfri red,
ty stenar hejda på hvar jordisk led.

Du män, som höll din kära uti handen
och sjöng till hennes hjärtas melodi —
så hastigt lekens guldsky drog förbi,
att alla liljor gräto dagg i sanden.
Din kära gick ifrån dig midt i sången
och fördes sakta bort och öfver spången,
som leder till de tysta affonlanden...

Och du, som fyllde bägaren till randen
med ärans och med segerkänslans dryck,
din själ förkrympte under livets tryck
och högtidsvinets purpur fick förrinna —
det var ej menadt, att du skulle vinna.

Men nu står natten utaf löffen full.
Mot himmelskupans blåa sammet skimrar
en Vintergata, som sin strålväg fimrar
af stjärnors silfver och af solars gull.
Där framgå hoppets alla ljusa väsen
med rosor under sina mantlars svall,
och sånger susa i de gyllne gräsen,
som nå till jorden i hvar stjärnas fall.

Det börjar mumla nu i slott och stugor
och läsen vridas om och portar slå.
Härut från nästena att lyssna på,
hur Sveriges skogar spela morgonfugor! —
Din plog i lidret längtar emot vår,
då stålet plöjer och då handen sår.
Men ännu storma nordans hvassa vindar
kring takens flöjlar och i gårdens lindar.

O, denna luftens dryck af eld och is,
o, nyårstimmar uti gåffullt dis,
då alla tankar äro farligt unga,
då alla hjärtan uti bröstet gunga
och alla munnar vilja le och sjunga
igenom stormarna till bragdens pris!

Välän, framåt med ränselarna och svärdet!
Det dröjer länge innan nästa rast,
och tungt är bördan utaf dygd och last,
och villsamt kröker stigen genom världen.
Men någonstäds en låga finns på härden
och hjärtan, som vid hjärtan hålla fast.

ERNST HÖGMAN.

SVENSKT KYRKOLIF

Belingelser för en kyrklig renässans.

BÅDE SOM PRÄSTMAN, RELIGIÖS SKRIFTSTÄLLARE OCH SKÖNLITTERÄR-FÖRFATTARE torde komministern i Oskars församling, pastor B. O. Aurelius, vara känd af Iduns läsekrets. Beträffande artikelserien "Svenskt kyrkolif", som skall ingå i Iduns spalter under 1913, har han välvilligt bistått redaktionen med uppgörandet af planen till densamma och inleder med denna uppsats följden af uttalanden i aktuella kyrkliga frågor. De principiella tankar, som här uttalas, afse att utgöra en utgångspunkt för kortare inlägg af författare från skilda läger, hvilka komma att själfständigt framsiula sina meningar i ämnen, som torde intressera en bildad läsekrets.

VILKEN MENING MAN AN MÅ hafva om det tal, hvarmed Verner von Heidenstam nyss intog sin plats i Svenska Akademien, måste alla vara ense om det faktum, skalden fastslog i sitt storstilade anförande: att en ny tid kommit till fullständigt genombrott i vårt fädernesland, i mångt och mycket påverkad af och själf påverkande de tvenne eller kanske trenne senaste decenniernas litteratur, en ny tid och en ny åskådning, som präglat hela vår kultur.

Den "gamla tiden", under hvilken vår barndom förlöt, var byggd på två makter eller principer: agrarsamhället och den patriarkaliska andan. Både stat och kyrka influerades häraf.

Jag vågar här erinra om hvad jag själf som ung gosse bevittnat i ett prästhus, där icke mindre än fem prästgenerationers erfarenheter voro liksom förtäta. Min far hade sin församling så att säga på sina fem fingrar, kände personligen så godt som alla, unga och gamla, rika och fattiga, sjuka och friska. Och utgångspunkten för hans och hans ämbetsbröders verksamhet var utom den gammaldags gästfria prästgården bondehemmet eller det patriarkaliska herremanshuset, där husbonden förstod att uppehålla och genomföra en i det hela oemotsagd auktoritet i smått som stort. Mina barndomsminnen röra sig omkring en innerlig förening af kyrkan och folket. Man älskade kyrkan, den ytterst grundliga nattvardsskolan, husförhören och själasörjarens besök; de kyrkliga högtiderna voro omstrålade af firningsämnet och hängifvenhetens hela glans. Äfven i städerna var förhållandet i stort sedt detsamma. Denna tid är förbi på de flesta håll i vårt land, vi måste se denna sanning i ögat, och hvarför?

Svaret ligger enligt mitt förmenande redan i den omständigheten, att vårt land under de senaste årtiondena håller på att omgestaltas till ett industrisamhälle, medan samtidigt den patriarkaliska andan öfvergått till ett kontraktförhållande människor emellan. Det personliga arbetet har ofta blifvit ett mekaniskt. Denna öfvergång har varit oerhördt smärtsam för många, den har inneburit en sannskyldig födslovända, och kyrkan har icke lidit minst. Jag skall icke tala om, hvad otro och förne-

kelse burit i sitt sköte, jag behöfver endast hänvisa till detta rent revolutionerande inbrott af en ny tid, för att alla bildade skola förstå, att den svenska folkkyrkan ej längre kan taga samma gestalt som fordom.

Skall den bestå och skall den förnygras, måste den liksom flytta in i en del nya former och i mångt och mycket taga gestalt efter den nya tiden. Den romersk-katolska kyrkan menar sig fylla sin uppgift bäst därigenom, att den — lik den orubbliga klippan i tidens bränningar — bevarar alla traditionella kyrkohandlingar och uttrycksätt, den evangeliska åter skall finna sin styrka genom den elasticitet, med hvilken den kan etablera sig efter hvarje tidsålder utan att göra sig skyldig till någon falsk ackommodation. Det som ännu sträfvar och kämpar i tiden under trycket af nöd och frångång måste alljämt förändras och omskapas. Endast det fullkomliga vet ej af någon "växlingens skugga".

Allt behöfver ej förändras, vi kunna ej uppnå en lycklig framtid utan förgångna släktens goda arf. Vissa nationella drag kunna ej utplånas utan fara för hela kyrkans bestånd. Dit räknar jag den trohjärtade förbindelse mellan stat och kyrka, som existerat till bådas båtad redan före reformationens tid, den fasta grund vi äga i bibelns och bekännelsens auktoritet såsom rättesnöre för vår kristna tro, vårt gamla "indelningsverk" i stift och socknar (stiftsbandet måste dock lösas), gudstjänstens gifna uppbyggelsekaraktär, bestämd genom ordet och bönen (ett revideradt perikopsystem är här af nöden), sakramenten, sången och musiken. Allt sådant behöfver ej blifva antikveradt, så länge den levande andan är kvar.

En särställning kommer alljämt prästämberet att intaga, men härulinnan kunna vissa förändringar ske, t. ex. med ett diakonämbete som inledning och fostran till det egentliga prästkallet, efter engelskt mönster. Hvad den nya tiden ofafvisligt kräfer är uppkallandet af alla tillgängliga lekmannakrafter för församlingslivets inre växt. Alla verkliga bildningsmedel måste ock stå kyrkan och hennes verksamhet till buds. Den religiösa litteraturen behöfver koncentreras till gedigna alster, täfla i finhet och smak med den bästa skönlitteraturen och icke, som nu, nästan bedja om ursäkt

för sin tillvaro i bokhandeln. En hel del af våra kyrkliga tidskrifter kunde godt slås tillsammans till ett enda värdefullt kyrkligt organ, som kunde blifva till stor välsignelse för vårt kyrkofolk och kyrkolif. Nu splittra vi oss i alltför många i grunden religiöst sterila polemiska motsättningar.

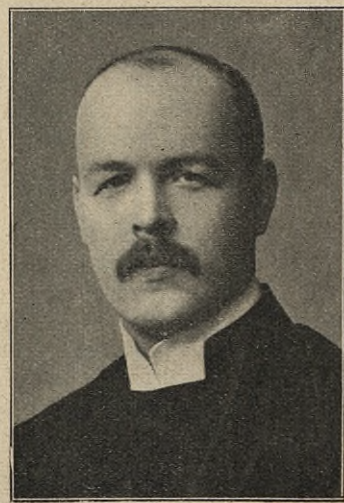
Våra stora arbetarecentra kräfer ett målmedvetet inriktande på kyrkans sociala uppgifter. Industrisamhället, som äfven det torde vara ett öfvergångsskede till nya arbets- och kulturformer, påkallar från kyrkans sida ett särskildt aktgifvande på sanningens och rättfärdighetens stora idé, gemensam för Gamla och Nya testamentet. I detta spända kontraktförhållande, som endast får en tillfällig utlösning efter våra arbetskonflikter, är kyrkans plats gifven på den omulliga rättvisans och den barmhärtiga kärlekens sida utan alla ensidiga partiintressen. På samma gång måste hon vela att, med begagnande af den kristliga personlighetens rika och mångskiftande krafter, inrikta tidens barn mot högre uppgifter än dem jordiskt förvärfsbegär och njutningslystnad allt för ofta vetat att uppställa.

"För lycka, bröd och ära,
i denna värld ej strid!
Låt sorgen dig ej föra
för denna korta tid!
Det är till andra strider
dig Herren kallat har,
det är för andra tider
han lönen åt dig spar."

Mera glädje och frid i vår glädjefattiga och orosfyllda tid skall det gamla evangeliet från syndares Frälsare bringa till folkets innersta hjärtelif, och framför allt är det en utomordentligt maktpåliggande uppgift att fostra de unga under ungdomens mest kritiska tid och leda dem in på nya osjunda lankebanor. Vår tids människor gifva ofta lysande prof på mod och duglighet i allt som tillhör kulturlifvet, i allmänna medborgerliga värf, i tekniska hjälpmedels fulländning, i härdande idrott, i vapens bruk, när ofärd står för dörren. Att sådana kraftkällor af hänförelse, frimodighet och förtröstan ock må stå nutidens män och kvinnor till buds inför eviga uppgifter, till själarnas odling och läkedom, till människoandens lyftning uppåt emot en öfverjordisk värld, det är kyrkans framtid och omedelbara uppgift.

Står hon rustad härtill?
Svaret härpå torde i någon mån framgå af ämbetsbröders uttalanden i denna tidnings spalter, som genom redaktionens välvilja öppnats härför.

Stockholm, 4:de sönd. i adventet 1912.

B. O. AURELIUS.

<p>Prenumerationspris:</p> <p>Vanl. upplagan: Helt år..... Kr. 6.50 Halft år..... 3.50 Kvartal..... 1.75 Lösnr..... 0.12</p>		<p>Praktupplagan: Helt år..... Kr. 8.— Halft år..... 4.25 Kvartal..... 2.25 Lösnr..... 0.15</p>		<p>Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 45. Stockholm,</p> <p>Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10-4. Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11-1. Verkst. direktören kl. 11-1.</p>		<p>Stockholm, Mästersamuelsg. 45.</p> <p>Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9-6. Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9-6. Riks 86 59. Allm. 43 04.</p>		<p>Annonspris:</p> <p>Pr millimeter 25 öre efter text. 30 öre å textside. 20 % förhöjning å särskild begärd plats.</p> <p>Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.</p>	
---	--	--	--	---	--	--	--	---	--

Selma Lagerlöfs nya bok.

UR SKALL MÄNNISKAN LÄRA att lefva "god och glad under sin väntan på döden"? Hur skall hon det, då lifvet är sorg och möda och då döden syns en mörk och hopplös afgrund? Det finns bara en makt, som förmår verka undret. Den vänder lifvets sorg och möda i en hög glädje, den lyser genom själfva dödens mörker och visar väg öfver afgrunden till det eviga lifvets rike. Det finns ingen människa, inte den ondaste, den mest förtappade, som kan motstå den makten, och denna makt är nedlagd i hvarenda liten människosjäl. Men makten ligger där slumrande, och människor gå omkring i sin fattigdom och veta inte om rikedom, som ligger i denna deras makt. Få, om ens någon fattar den i hela dess vidd, i hela dess skapande allsmäktighet.

Det tycks väl ändå som om det skulle finnas en möjlighet att få kunskapen spridd om den makt, som är ämnad till en så stor lycka, men det är en sak, som syns göra det hart när omöjligt.

När människorna småningom glömde bort att väcka och vårda den makt, som låg gömd i deras hjärtan, funno de på att skapa en efterliknelse af den, ett sken, som fröjdade deras ögon och värmdes deras hjärtan för en liten kort stund. Inte fanns evigheten i den som i den rätta makten, och på botten af glädjebägaren, som den räckte, lågo de bitteraste tårar, som människorna ha gråtit, och i stället för kraft gaf den ofta svaghet. Det hade väl inte ändå varit så mycket att säga om det, ty många ha välsignat lifvet också för den svaga efterliknelsen af gudomens gåfva, men det onda är, att nu är det kunskapen om efterliknelsen, som sprids öfver hela världen med så högljudd röst, att knappast någon förmår lyssna till kunskapen om den rätta makten. Det är sant, att det står om den i någon gammal bok, men den läsa människorna nu för tiden så sällan, att de lätt glömma.

Och de människor, som än i dag bevara den rätta kunskapen, ha ofta en så svag stämning, äro så obetydliga och föraktade, att de inte förmå göra sig hörda bland alla de höga och klingande rösterna, som förkunna efterliknelsens glans och härlighet.

"Det var en stackars liten slumsyster, som höll på att dö."

Hon hade den rätta makten. Hon kände den brinna i sitt hjärta, så starkt brände den, att den förtärde henne, men inte ens hon visste, att den skulle skapa en ny värld ur det som bara syntes vara aska och slagg och förstörelse.

Under det den lilla slumsystern eller, rättare, det förgängliga af henne låg bundet af plågor på sjukbädden, gick hennes ande genom denna sin makt ut på underliga och vill-samma stigar och sökte den hon älskade. Ända in i dödsrikets förgård gick anden utan fruktan, och den vände inte tillbaka, förrän målet var vunnet. Ingen af dem som vakade vid sjukbädden såg, då den lilla slumsystern vann sin seger, då hon frälste en själ från det onda, hans, som hon älskade och utan hvilken själfva himlen för henne skulle blifvit tomhet och mörker. Ingen annan kunde se det än den, som själf kände mak-

ten, de små människobarnens stora och enda allsmäktighet. — De andra sågo bara, att hon dog med ett leende på sina läppar och ett ljus i sin blick, som kom dem att ana saligheten.

När jag kommit så långt, behöfver jag ju inte säga mer. Nu vet läsaren ändå, att det är Selma Lagerlöf, som i sin nya bok *Körkarlen* har berättat den lilla slumsysterns historia. Vi ha alla fått den boken till julklapp, om den inte just i dessa dagar kommer som nyårgåfva.

Hvem annan skulle kunna berätta allt detta så, om inte Selma Lagerlöf? Och om hon kan det, är det inte därför att hon också är en af de få, som känna makten, som gör under, de små människobarnens enda allsmäktighet? Utan den skulle hon väl ändå vara en stor författarinna, som vunne vår beundran för sin genialitet, men aldrig som nu våra hela hjärtan.

Hvad finns det för en makt, som kan verka så stora ting, om inte den rätta kärleken?

GERTRUD ALMQUIST.

GLÖGGEN.

E SUTTO FRAMFÖR BRASAN, hvilken brunnit ut liksom året, och askan låg redan grå öfver glöden. Genom fönstret tittade in de två uggleögonen på kyrktornet och öfver dess axel äfven stjärnorna.

— Minns du förra nyårsafton, frågade han.

— Ja, nickade hon, men icke gärna.

— Och hvarför icke? Jag vill minnas att det var en angenäm kväll, och du var då gladare än nu.

— Det är just det, som synes mig så hemskt, kan du väl förstå. När jag minns min frimodiga och värlösa glädje den kvällen, då grips jag af en skräck, af en förtviflad känsla af värlöshet i grymma maktens våld, som jag annars icke så ofta känner mera. Det synes mig alltför oerhördt, att detta svarta år hälsades med glögg och välkomsttal.

— Kära syster, svarade han vänligt, nu kan du känna dig så mycket tryggare i kväll, när du så väl förberedd går in i det nya året. Du har förlorat mycket, men du har den lugnande vissheten, att värre än du haft det, kan det inte bli, endast bättre än dina förväntningar.

— Säg inte så, bad hon, du utmanar ödet.

— Förlåt, svarade han och höjde på ögonbrynen, jag visste icke att det för dig fanns något mer att förlora efter Anders.

Hon svarade ingenting, men Gud bevara mig, tänkte hon, för så farliga illusioner, som att jag icke skulle kunna få det värre.

— Nej, ser du det, fortfor han, och på det sättet, minns det, intar du egentligen en stark ställning gent emot ödet. Du hör till de befriade, som det icke mera råar på, och du vet ändå, att öfver gudarna stod ödet.

Han såg på henne från sidan, men hennes hållning var lika knäckt, och ansiktet, så mycket han kunde se af det, lika förstenadt tåligt, fast hon stod öfver ödet.

— Du har visst aldrig drömt om, sade han retligt, att det kan vara lika vemodigt att skiljas från ett lyckligt år, som från ett sorgesår?

— Jo, för all del.

— Jag märker att du icke tror mig. Tänk

dig in i min situation. Jag skall inte plåga dig genom att närmare skildra hur nästan kusligt väl det gått för mig i år, och hur allt fallit mig till öfver förväntan, arbete och arbetets lön, hälsa, familjelycka o. s. v. Tror du inte att man med saknad och vemod ser ett så välsignadt år gå i grafven?

— Men intet af hvad det gifvit dig, tar det ju med sig dit, invände hon.

Saknad, tänkte hon, vemod, det kan han säga, hela dagen har han ätit och druckit och varit glad, och han hade aldrig satt sig här hos mig och talat allvar, om inte frun gått ut i köket för att blanda till glöggen.

— Jag hade nästan trott, att du skulle lärt dig förstå bättre än så under det här året, sade han. Det djupaste vemodet ligger ofta doldt i lyckan.

Nu var det hon som såg på honom, och hela denna ljusa, präktiga belåtenhet, som spetsade lyckan med vemod liksom likören med konjak för att den skulle smaka bättre, tycktes henne så underligt främmande, så långt aflägsen från den värld, där hon lefde, som dag från natt.

— Har du då aldrig märkt, frågade han, efter att ha lyssnat efter ett par dörrar, som stängdes och öppnades i ekonomiafdelningen, att det kräfs mycket större själsstyrka till att bära en lycka sådan som min än en olycka som din — — — nej, du kom aldrig underfund med det medan tid var, och det hämnade sig. Men jag, du må tro, jag är ständigt på min vakt, för att icke bli beroende af ödet. Jag uppfostrar mig till att bruka världen så, som brukade jag den icke.

— Är det inte svårt? frågade hon.

— Svårt, sade han, redan nu en smula distraherad, då han märkte, att någon kommit in i salen, dit dörren stod på glänt, men svårigheter måste man ha att öfvervinna, för att den ständiga medgången inte skall bli alltför kvalmig. Jag tror verkligen att jag kan säga, att jag härdar mig själf. Jag håller alltid olyckans möjlighet fram för mitt medvetande, så sakta löser jag mig från mina rikedomar och jag som äger så mycket, jag kan stundom känna mig fri, fri som om jag intet ägde, som om jag vore som du. Jag rädes inte mer lidandet, må det komma tänker jag, jag vet, att jag skall bära det vackert.

Underbart, tänkte hon, underbart. Den lyckliges makt är stor. Han njuter inte blott af sin egen lycka, han drar också på triumftåg genom våra sorgers land.

— Verkligen underbart, sade hon högt.

— Ja, inte sant, svarade han, du förstår, detta har jag endast talat om för dig, emedan du lättare skulle inse hur fri och kunglig din ställning är, och hvad du kan göra af den. Men hvad i he — — ?

— Gösta, skrek en förtviflad röst inifrån salen, kom, kom, glöggen — — jag tappa'n — — herre min skapare, nu brinner det på golfvet.

Gösta störtade in, snabb som blixten, till olycksplatsen, och nu hörde hon, som satt kvar inne i skymningen, honom säga med en helt annan röst än nyss:

— Jaha, sjuttonhundredatalsbålen i två bitar, och glögg på den indiska mattan, hvarför släcker du då inte, ja, ta du den bästa duken, inte gör det något! Och härom dagen var det tre prismor ur den antika kronan som gick... är det inte som jag säger, du och piggan, ni gör mig tokig!

ELIN WAGNER.

KLÄDNINGAR

till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder nerfäskade och oanvändbara klädning för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänd der Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:

Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

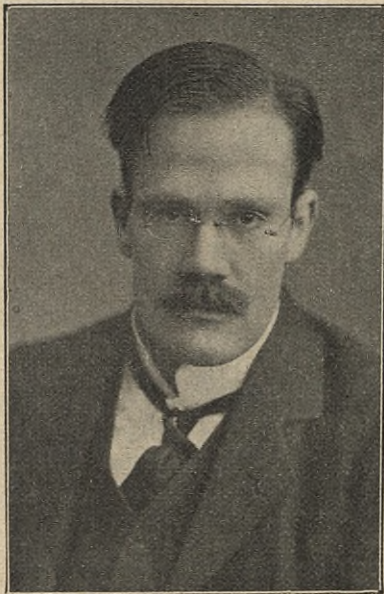

VÅRA HEM

Varen konstnärer – men med förstånd!

En liten inledning af Sigge Almén.

*IDUN BÖRJAR, SOM FÖR-
ut nämnts, i detta nr en intres-
sant artikelföljd, benämnd
"Våra hem", som i ord och bil-
der vill föra den sunda, vackra
och personliga interiörkon-
stens talan. Uppsatserna
skrifvas af herr Sigge Almén,
som tillförne gjort sig ett
aktadt namn som skönlitterär
författare med de båda roma-
nerna "Folke Rehn"*

*och "Kumlagården". — Herr A.
dref under 4 års tid en fa-
brik för konstmöbler i Säf-
sjö, men är numera förestån-
dare för den kända Göte-
borgsfirmen A. Selander &
Söners möbelarkitektbyrå i
Stockholm. Sina insikter
i möbelkonsten har han
förvärfvat under studiere-
sor i Tyskland, Frankrike
och Italien.*

NAGOT AF DET vackraste man kan säga om en människa är: man känner henne inte, förrän man sett henne i hennes hem. Kan det ordet sägas med djupaste sanning om någon, hvem det vara må, så skall jag våga påståendet och försvara det, att den människan har något af konstnär i sig, hon må i sin borgerliga gärning heta hvad som helst, skräddare, professor eller general, ty då har hon förstått att i en yttre påtaglig form, vare sig man nu tänker på de fasta vanorna eller på husgerådet, ge uttryck åt något af sin själ. Och det är en viktig sak. Ty uttrycka sin själ, det är ingenling mindre än att skapa sig en själ.

Påståendet är icke så äfventyrligt – tvärtom. Att ha ett verkligt hem förulsätter att hafva ett hemlif. De två makterna växelverka och bygga upp hvarandra från det de började vid intet och till den högsta höjd de nå.

Utan form finns intet innehåll: det synes ofta ett hårdt tal. Så mången har något på hjärtat, som svårt kommer fram, så mången önskar sig produktiv och vet ej själf, att han kan bli det på ett af de rikaste, mest betydelsefulla områden. Hvad nu, frågar ynglingen harmset, alla mina drömmar, min längtan, som spränger i mitt bröst, skulle de sakna verklighet, blott för jag ej finner ord att uttrycka dem?

Hvarför skulle det just vara ord? Eller taf-
lor, eller skulptur?

I rubriken här ofvan står, att jag skall skriva om hemmen, och redaktionen för denna hemmets tidning har i sin anmälan af mina bidrag låtit förstå, att de skola handla om rumsinredning och dylikt. Läsaren tänker kanske, att jag börjar hälsa och vinka på väl långt håll bortifrån det blå, och att det torde dröja länge innan jag hinner fram. Dock står jag redan vid grinden, närmare än någon anar.

Vårt hemlif, det vill för de flesta männi-

glädje, men som så ofta stannar halv-
vägs, vid ett oklart famlande, och får nöja sig med torfliga uttryck, långt ifrån de bästa, med något opersonligt på-ett-ungefär. När det aldrig längre, ja, då går den människan i skuggan och kommer aldrig i sol.

skor säga största och bästa delen af deras lif och den del, hvari de hoppas finna sin beskärda loft af hjärtats glädje, det är ofta just ett sådant längtande, trefvande själsinnehåll som en ynglings drömmar, då de söka sig ord. Någoting, som kunde blifvit så vackert och själfullt, så fullt af godhet och mild

Men hemlifvet får hela sitt väsen i så hög grad bestämdt af den bostad, där det har sin varelse.

Nu står jag redan vid dörren. Och jag kommer in med det påståendet, att vår bostad, äfven en enkel bostad, i sin helhet kan vara ett konstverk.

I så fall, hvilken lycka för den, som är hemma där. I hvila och arbete, i ensamma eftertankens slunder och i vederkvickande sällskaplighet, alltid skall han med eller utan sin vetskap ha godt däraf. Det är långt ifrån, att bara högt kulliverade skulle känna inverkan af skönhet och harmoni omkring sig. Det gäller alla, äfven mången som själf förnekar det.

Ändå vet jag af erfarenhet, huru denna sporrande, uppmuntrande tanke skrämmar mången. Hinner jag inte hålla honom fast och afge lugnande förklaringar, händer det att han springer sin kos och gör sitt hem till ett bric-à-brac-magasin, till ett butikfönster eller till en sida ur tapetserarens priskurant. Tragiska öde!

Men hur skall man begripa, att en tanke, så glad och naturlig, så fri från snobberi, så full af lifsmod, kan förefalla en och annan främmande och rent af misstänkt? Konstslöjden, som skall förmedla den breda kontakten mellan skönheten och det enkla borgerliga lifvet, har ju bakom sig ett dekadensens århundrade, föregånget af trekvarts och halft förfall, alltsen renässansen blommade ut i rococon. Har verkligen detta haft en sådan menlig verkan, har därigenom konsten hunnit fjärras så från mångdens dagliga vanor, att man finner något tillgjordt och öfverspändt redan i tanken att den kan och bör äfven för massan af människor genomtränga hela lifvet, lika välbekant, lika innerligt sammanbunden därmed som våra samhällsregler, våra åsikter och vår kunskapsbildning?

Se, man tycks rätt ofta tro, att konsten är något stelt förnämt, som ett blått band i en akademi, som man ej får vara du och bror med, och för resten lämpligen undviker i hvardagslag: kunde lägga band på ens enkla munterhet. Eller också tvärtom, att den är

Vägg med bokhyllor i arkitekten Zetterwalls hem. A. Blomberg foto.

För hudens vård och ansiktets skönhet
CRÈME SIMON

J. SIMON,
PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Driftiga kommissionärer

å alla platser, där vi förut icke äro represente-
rade, antagas mot hög provision. Tillskrif genast
IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

något slarfvigt och bohemiskt, som det inte går an att vara du och bror med, och som för resten inte heller passar in i ens solida borgerliga tillvaro.

Och — i ena som i andra fallet tänker man, att det blir ett dyrbart umgänge.

Naturligtvis, så enfaldiga och dåraktiga tankar framträda inte ofta i hela sin klumpiga nakenhet — fast nog händer också det! — men hos många, som förstå bättre, smyga de förklädda in bakvägen, hålla sig dolda bland eljes förnuffliga och välskapade tankar och bedriva sitt ofog genom misstro mot redliga och ängslan för det uppriktiga. Just så, ja! Ty ju mer man tänker på saken, desto naturligare faller det sig att om estetiska former begagna dylika ord från den moraliska värdesättningens språk. Ellen Key skref en gång, vill jag minnas, någonting om att man nog i Sverige skulle möta bara gapande förvåning, ifall man talade om, att en byggnad kan vara osedlig. Så illa är det inte längre. Jag tror rätt många gärna låna sitt öra åt sådant tal. Det gäller forma sitt hem, en liten värld för sitt eget lif. Hvem vill säga mot, då man påstår, att den först och främst skall tala sanning om detta lif. Det är tillämpningen, som ofta faller sig svår. Förvisso kräver den ofta model att röja undan fördomar och utifrån gifna vanelankar. Modelt först att blifva sig själf, så att vara sig själf till slut att visa sig sådan man är. Gör man detta genom att gestalta sitt hem, som det nu är tal om, så är man jämt så mycket konstnär, som folk i allmänhet bör önska sig vara.

Det är visst "en svår konst" att vara det.

Och dock är sanningen — den är så enkel, att man nästan är generad, att den skall behöfva sägas — sanningen är, att den konstnärliga formen, visserligen svårfunnen och sträng i sina kraf, likväl är icke blott möjlig, utan den enda möjliga.

Går jag för långt nu? Förfalskar jag ord? Måste jag för att få begreppet konstverk att omfatta allt jag vill ha med, tänja på definitionen tills den går sönder och jag ligger där på rygg med bara en liten länk af den gyllene kedjan i min hand?

Eller hvad skall ordet konstverk betyda, för att kunna uttalas både om så höga ting som den fria konstens skapelser och en enkel, borgerlig bostadsinredning?

Ett konstverk är först och främst ett organiskt sammanhängande stycke lif, något påtagligt, som både till sin helhet och till alla sina delar genomströmmas af samma blod. Det är så väl avvägdt till sin form, att ju bättre jag lär känna det, ju mer jag tänker däröfver, desto mer förklarar det sig själf, desto mera yppar det om sitt eget ursprung. Och dess ursprung är alltid ett människohjärtas behof af uppriktighet, af verklighet för sina drömmar och sin önskan, af klarhet och gestalt åt allt sitt säregna lif.

Alltså, när det gäller, hur vi skola inreda

Väggskap i arkitekten Zetterwalls hem. A. Blomberg foto.

våra hem för att kunna trifvas i dem alltid, för att kunna älska dem, för att våra vänner skola förstå oss rätt, först när de sett oss i vår rätta ram, då gäller det främst att fråga riktigt hurudan skall mitt hemlif bli, hurdana vanor har jag och får jag, hurudan är jag själf?

Med vett och vilja har jag nu öfverdrifvit och talat en smula höglidligt. Jag har hoppat öf-

Byrå och stolar i arkitekten Zetterwalls hem.

ver mångt och mycket, som skulle förmedla anknytingen till den praktiska tillämpningen i de olika fallen, och som nog i sinom tid skall bli sagdt. Jag har gjort så för att strax från början för alla dem, som icke ägnat detta ämne särskild eftertanke och studium — och det är ju nittionio på hundra äfven af den bildade allmänheten — få anslå grundtonen till hvad jag vill ha sagdt: Det är att "konstnärlighet" i hemmet, som ändå de allra flesta eftersträfvat, är en skön sak, om hvars djupa betydelse jag är öfvertygad. Men den måste växa fram inifrån, ur ett behof. Gör den icke det, ja, då är den något inveckladt och konstigt och dyrbart och framför allt trots all möda ouppnåeligt. Gör den det åter, då är den enkel, för alla möjlig och åtkomlig. Konsten tages aldrig med våld, men ger sig med glädje.

Den är raka motsatsen till konstighetsmakeri och originalitetsjakt, den föraktar märglös esteticism och ihälig anspråksfullhet.

Ett vackert rum måste hafva en själ — annars är det icke vackert, vore det än fylldt af idel klenoder. Och omvänt, det behöfs verkligen så litet att till en fulländad helhet sammanjuta föremål, som hvar för sig bära villne om att göra sin tjänst väl, att begagnas med nöje af människor, som

för deras sakliga nytta skall. Då behöfs minsann hvarken stilrenhet eller "stilfullhet". Då behöfves för skönhet bara att några elementära kraf uppfyllas. Lugna och väl avvägda mått. En placering, som ger intryck att någon vet, icke blott hvar skåpet skall stå, utan hvarför det skall stå just där. Vidare färger, som gå bra ihop. Väggar utan för många eller stora hål, ty i ett rum skall man känna sig inne, och det gör man hvarken i någon slags loggia, där utsikten, vacker eller ful, gör anspråk på uppmärksamhet för dagern eller väderleken, ej heller i en passage, där man aldrig vet, om man är ostörd. Lagom ljus trifves man bäst med, ej för mycket, ty man lefver ej gärna i något, som med all sin hygien nästan ropar om sjukhus och död åt bacillerna. Gediget bör också allting både vara och se ut att vara, som är afsedt att begagnas länge — tillfälliga arrangemang kunna vara festliga och förtjusande en dag, bli odrägliga den nästa. Samma sak med "stämningfullhet". Den är raka motsatsen till lif, såsom masken är motsats till det rörliga ansiktet. Det kommer dagar, då munterhet är opassande, då man icke uthärdar i rum som skrika om sin glädighet, det kommer situationer, då man blir förargad öfver den inställsamma intimiteten, ifall man gjort sitt hvardagsrum till ett alltför ombonat krypin.

Idel truismer — som ideligen glömmas.

Frågorna om linjer och färger, material och ornering skall man icke tänka på, förrän man är någorlunda på det klara med, hur mycket och hur stort man skall ha af hvar sak. In-

Pellerins Växt-Margarin ..... **ersätter** .....
det finaste mejerismör.

gen skön skulptur på ett skåp kan göra ett rum vackrare, om det skåpet öfverhufvudtaget ej hör hemma där.

Ruskin säger, att flyttbar konst (som ej är beroende af platsen) mestadels är farlig konst. Det är väl allt för strängt, men tyvärr kan det sällan invändas mindre mot satsen i fråga om någon konstart än om rumsinredningen. Tyvärr — ty de flesta hem åtminstone i storstäderna måste ju nu för tiden göras flyttbara. Men vi äro nu en gång så vana vid att ej vara fastvuxna, och våra våningar vänja sig också en smula efter oss, skulle man kunna säga. Så många drag i det moderna lifvet äro just sammanhängande med människornas egen flyttbarhet, med all rörligheten i vårt tidsvarf. Bostäder, som byggas för uthyrning, äro naturligtvis i mycket lämpade efter de behof, som äro gemensamma för flertalet människor i kontorsarbetets, telefonernas, de ofta återkommande snabba resornas, det lätta varubytets, de billiga böckernas, de goda konstreproduktionernas, den utmärkta värme- och belysnings- tekniken, den utbredda hygieniska kunskapens tid. Och tack vare detta är det ej så alldeles hopplost att i en god normalvåning, byggd för hvem som helst, inreda ett af personlighet prägladt hem.

Jag hoppas framdeles få skriva om märkliga försök att yttermera underlätta detta, som på senare år gjorts af en utmärkt, konstnärligt ledd Berlinsk möbelfirma.

Måttindelningen är och förblir hufvudsaken för ett rums skönhetsverkan. Rummen i storstadsvåningarna äro nu i regel för höga. Det medför inga fördelar (fron på de hygieniska är grundad på missförstånd), men många olägenheter, ekonomiskt och estetiskt. Man får högre hyror af högre rum, och högre bränsleräkningar. Och man får för stora tomma väggfält öfver manshöjd och ofvanför möblerna. Detta frestar i sin ordning till en oförnuftig placering af taflor, om man har några, och alla slags väggprydnader, som måste slösa sin kraft till skönhetsverkan på det negativa syftet att dämpa en fulhet. En lyckligt komponerad tafla bör redan på ett afstånd, där inga detaljer i teckning eller färg kunna urskiljas, endast genom fördelningen af ljusare och mörkare partier gifva ett skönhetsintryck af något väl avvägdt.

Sak samma med ett väggfält!

Har man ett så vackert skåp, som det här afbildade från arkitekten Folke Zetterwalls hem, så är man naturligtvis glad åt det. Men en vägg så väl indelad skulle gjort ett godt intryck, äfven om skåpet, i samma mått, varit ett enkelt måladt furuskåp, och äfven om panelen ej som här vore sammansatt af gamla vackert skurna kyrkstolar.

Eller se den andra afbildade väggen med bokhyllorna. Den inrymmer ett par dyrbara och intressanta detaljer, till exempel det utmärkt vackert snidade öfverstycket till högsättesbänken och den gamla bonaden, som är infälld därunder. Men detta syns ju ej på fotografien, och likväl syns det mycket väl, att denna vägg är vacker! Med undantag för det nämnda är dock allt helt enkelt. Skönheten ligger endast i måtten.

Den tredje fotografien skulle visa, hur byrån och stolarna pryda hvarandra genom sin placering på en lagom stor vägg, afdelad af en enkeldörr. Det framträder kanske ej så tydligt som jag önskat, men bilden må äfven visas för föremålets egen vackra form och de sällsynta museipjäserna på och ofvan byrån.

Utrymmet tillåter icke nu att medtaga fler illustrationer, men äfven i dem som afses för följande artiklar skall man kunna göra samma iakttagelse om måttindelningens grundläggande betydelse.

TRETTONDAG.

DÄR STRÄLAR MOT ÖSTAN SÅ EN-
sam en stjärna

sällsamt fromt och stilla,
dess guld är så skäradt, dess glans är
så klar.

Vi följde dess gyllene ljus så gärna
bort ur världens villa
som fordom i barndomens signade dar.

Med helga tre kungar till Juda vi drogo,
Davids stad i Juda,
vår själ var som stjärnans — förgyl-
lande frid,
och fromt våra hjärtan mot undret logo:
sälla de som bjuda
åt stjärnan sitt hjärta i kallelsens tid!

Nu vägarna vandra i smuts och i
vimmel,

lungt, med hjärtan arma,
som fångar vi drifvas af ödena fram.
Men stjärnan står stilla på längtans
himmel:

Hem, du goda, varma,
en gång skall du lösa vår boja och
skam!

EINAR NORLÉN.

Adjunktens mor.

ADAM GÜNTER HORDE TILL gamla skolan och hon ville inte gå med hatt.

Inte på så sätt att hon gick barhufvad, nej — enligt gammal god sed knöt hon en hufvudduk om sitt gråa hår — och det var det som väckte förargelse — fastän duken var af siden, för det hade hon råd till, så bra som vår Herre nu till slut hade styrt det för henne och Hjalmar. Ja, nog var det underligt, hur vår Herre hade följt henne med ögonen och ledt allting till det bästa för dem. Så svårt det hade sett ut den gången, då hon blef änka med lilla Hjalmar, som knappt kunde stå på sina ben, liten och tafatt som han var. Ja, det såg verkligen svårt ut den tiden för snart fyrli år sen. — "Kära hjärtanes, ja — jag stod ju så godt som på tröskeln till fattighuset — för jag var sjuk och klen af mig, och Hjalmar var så liten att han knappt kunde stå på benen — och änka — och ingen att söka hjälp hos hade jag, stackare, ensam och sjuk och öfvergifven med ett litet barn som Hjalmar var då för tiden" — så höll gamla madam Günter i med att berätta om hur hon blef änka och Hjalmar var så liten att han inte kunde stå på benen.

Men nu var Hjalmar stor — öfver fyrli år och nyss utnämnd till adjunkt i läroverket.

Hela stan visste ju att adjunkten härstammade "nerifrån". De förståndigaste tänkte inte alls på det — de någorlunda förnuftiga sa: "nä, det visar ju ändå att han är begåfvad" — och de öfriga — det vill säga de flesta — tyckte att det var en brist hos adjunkten som sällskapsmänniska — och möjligen blifvande svärson.

Men man kunde ha glömt bort det eller låtsas som om man hade glömt det — eller haft öfverseende med det — sa konsulinnan — om inte det hade varit det att madam Günter gick med hufvudduk.

Om madam Günter hade gömt sitt gråa hår under en Trebellhatt med vajande ljusröda och gröna strutsplymer eller något annat lika fint, när hon på söndagsförmiddagen gick till och från kyrkan med psalmbok och näsduk mellan händerna, skulle det inte ha väckt sådant uppseende som hennes svarta sidenduk med fransarna.

När Hjalmar blef adjunkt, talade han förstånd med sin mor. Men hvarken böner, hotelser eller envishet hjälpte — madam Günter knöt bara sidenduken fastare under hakan — tog Hjalmar under armen och gick — liksom hon hade gått alla andra söndagar, ända sen Hjalmar var så liten att han inte kunde stå på benen — raka vägen till kyrkan genom stadens hufvudgata före och efter gudstjänsten. Mor och son tillsammans. Det skulle ha sett illa ut, tänkte Hjalmar, om han inte vore med just nu, när han hade blifvit utnämnd till adjunkt och därför blef han tvungen att vackert gå med.

Se nog skulle madam Günter ha kunnat ge med sig — om inte för annat, så för Hjalmars skull — på denna högtidsdag. Men madam Günter visste, att vår Herre såg och såg ner på henne just i dag, och då ville hon visa, att upphöjelsen inte hade gjort henne högmodig. Nej, nej, hon var så innerligt tacksam och ödmjuk i sinnet — så varm om hjärtat och kände sig mindre än eljes och hade gärna kastat sig i stoffet och låtit trampa på sig som en mask för att visa sin tacksamhet — och när det sen efter kyrkdags kom visiter — rektorn och hans fru, prosten och skolrådet och prostinnan och konsulinnan och apotekarens fru och veterinären och hans damer — och konsulinnans dotter inte att förgäta! — så glömde madam Günter bort Hjalmar alla förmaningar.

"Kära hjärtanes — ja, hvad vår Herre har varit god mot mig och Hjalmar ända sen jag blef änka och Hjalmar var så liten att han knappt kunde stå på benen — jag stackars fattiga änka stod ju så godt som på tröskeln till fattighuset" — fortsatte madam Günter, och talade vidare om när Hjalmar var så liten att han vätte ner sig och hon inte hade ombyte att ge honom — "länk, en fattig änka som jag" med mera, med mera, som hon alldeles glömde att hålla tyst med, fast Hjalmar inte tyckte om att höra det dras fram nu, när han var öfver fyrli år och adjunkt — och tog emot lyckönskingsvisiter af stadens honoratiorens med damer — och konsulinnan och konsulinnans dotter Berta.

Tänk, Berta Holm som var så fin, som hade varit i Paris minst tre gånger, fick sina hattar och toaletter från Stockholm och hade inlagda klackar på sina franska kängor. Se, det hade madam Günter fått reda på och talat om för Hjalmar — ty hon visste ju att han gärna hörde litet om Berta Holm, fastän han blef ond och grumsade för att hon skvallrade med skomakarnas och tjänstfolket. Ja, just skvallrade, kallade han det — fast hon ju bara stod och pratade en stund med sina jämlingar, när hon mötte dem i porten eller på gatan.

I flera dagar gick madam Günter omkring med röda ögon för att hon hade sagt det som var sant och som hon inte behöfde blygas öfver. Hon hade ju bara talat om den tiden, då Hjalmar var så liten att han inte kunde stå på benen och hon var så fattig att hon bara hade ett ombyte kläder åt honom. Och så tillade hon, att högmod går för fall och att hon inte sträfvade högre än vingarna bar.

Berta Holm stod högt, det visste Hjalmar Günter. Men att hon stod så högt, att hon gaf honom korgen, nu när han var adjunkt, det hade han inte trott.

Detta afslag tog hårdt på Hjalmar. Madam Günters modersöga såg att någonting lärde på hennes kära gosse, och stan var inte större än att orsaken snart blef henne klar. Konsulinnan hade anförtrott både den ena och den andra, att adjunkt Günter hade friat och fått korgen, och så tillade konsulinnan, "att man kan väl heller inte vara svärmor med madam Günter". Men detta sista kom inte fram till Hjalmars mor — och en kväll gick hon in för att tala med sin son. Madam Günter kände sig inte alls imponerad af adjunktens nya arbetsrum, som hvilken som helst annan gammal gumma som gick med hufvudduk skulle ha gjort, ty hon var ju adjunktens egen mor — och hon hade varit med om att skrapa tillsammans bok efter bok till de stora bokhyllorna, som nästan täckte väggarna från golf till tak — och så hade hon ju själf födt adjunkten till världen — och gifvit honom både vått och torrt och slitit och släpat för honom och med honom, och därför gick hon också direkt rakt på sak — sa' ut sin mening — och så blef det bestämdt att Hjalmar skulle försöka en gång till hos Berta Holm. Kära hjärtanes — han var ju adjunkt — och hon var öfver tretti!

Nå, Hjalmar talade först med konsulinnan och sen med Berta, och efter många om och men och vackra talesätt fick han ja — men på ett villkor — ja, det är ledsamt att berätta — men adjunkt Günter måste gå in på detta villkor — och det var "madam Günters aflägsnande från stan" — enligt citat af konsulinnans egna ord.

Madam Günter låtsade, som om hon så väl förstod sin son. — Att bostaden var för liten — att Berta tyckte det var synd om Hjalmars mor att tvingas bo i stan, när hon nu på gamla dar kunde få det så bra på landet — hon som i hela sitt lif hade behöft komma i fred och ro och få hvila, hon som hade arbetat så hårdt i sina dar, sa' Berta — madam Günter sa' ja och amen. — Men hon gick och pratade och mumlade för sig själf. Hjalmar var sällan hemma — han lefde och andades hos konsulinnans, och madam Günter gick ensam omkring i de många höga, mörka rummen i adjunktens bostaden, där det inte fanns plats för henne. När hon gick och pratade för sig själf, var det om Hjalmar — om då han var så liten att han inte kunde stå på benen — och om den tiden då hon inte hade torra kläder ens till ombyte åt honom, — — så gick hon där och pratade fram och åter för sig själf, så att grannarna och hennes bekanta rent af började tala om hur somliga bli barn på nytt och om gamla människors besynnerligheter och dylikt. — Hon gick och pysslade med sina saker — packade — och packade opp — och band ihop igen och ordnade till sin "långa resa" och nickade med hufvudet — och såg så "underlig ut" på ögonen, sa' de, som hade talat med henne en timme innan hon gick uppför vindstrappan i sina bästa kläder och den svarta hufvudduken knuten om det nykammade håret.

Hon kom aldrig mera lefvande ner för den vindstrappan. — Det lär ha varit en kuslig syn, säga de, som sågo henne.

Spiken, som hon hängt sig på, tog skomakarens hustru med sig — ty rosten från en sådan spik lär vara bra för åtskilligt, finns det somliga som påstå — och repet efter hängt folk har också sin kraft. Det var många som gärna ville ha haft det repet — men ingen vet hvem som tog det — "den som kommer först till kvarnen får först mala", sa' skolans portvakterska — men hon gick aldrig på vinden och lät helst "död behålla sitt" — påstod hon.

ERIK JUEL.

Dr. E. A. Karlfeldt, Svenska Akademiens nye sekreterare.

En högtidsafton i Svenska akademien.

ET FAR VAL ANSES SOM ETT lyckligt öde, att Gustaf III:s vittra taffelrund fortfarande har sina sammankomster i det gamla Stockholm, i ett af de riktigt ålderdomliga kvarteren, där historiens luft ännu susar oförfalskad och där trappgafvelhus och grändprång möta med svunna seklers för oss dyrbara stämningvärden.

Hur skulle den traditionsfasta Svenska Akademien ta sig ut till exempel i Grand Hotells festsal eller nere på Rosenbad, hvilkas murar äro från i går och hvilkas moderna lyx aldrig kan bli någon resonnansbotten för vittra och vetenskapliga vältalares omsorgsfullt utmejslade satser?

Nej, endast Stora börssalens gustavianska prakt kan vara ram för de adertons samkväm nu som förr; där har akademien haft sina glansfullaste timmar med vår vitterhets allra främste kring bordet, där har svensk skalkonst och vältalighet firat triumfer och där ha också den vittra institutionens brister och löjligheter framträdt i öppen dag, skapande en opinion, som just inte sparar på smådelserna.

De ha ju i hufvudsak gått ut öfver den ensidige, men alltid rakryggade stridskämpe, som under decennier i sin person ansågs sammanfatta hela Svenska akademien. Då C. D. af Wirsén lagts i grafven, uppstod någon tids vindstilla kring den vittra kretsen; man undrade hvem som skulle intaga den bortgångnes stol och om akademiskutan ämnade lägga om rodret eller fortfara att hålla den gamla kursen. Så kommo valet af skalden Karlfeldt till ständig sekreterare samt invalet af Verner von Heidenstam och därmed förhoppningarne, att klyftan mellan den lifskraftiga svenska litteraturen och akademien skulle fyllas.

Högtidsdagen den 20 december 1912 blef en händelse af ytterst spännande och dramatisk natur. Karolinernas och Vallfartsångernas skald hållande minnestalet öfver den man, som han så bitande persifflerat i bl. a. sin dikt "Myrstacken" — en kvittens

på kritiken, som "den ständige" affyrat mot Heidenstam genom Posttidnings-spallernas gamla mörsare: ej i mannaminne hade Svenska akademien bjudit på ett så märkligt skådespel!

Kring det gamla börshuset, där en stund Mercurius trädt tillbaka för Apollo, stod det ett stort gny den historiska decemberkvällen. Men det var ej 1700-talets gamla karosser som rullade fram öfver en kullrig stenläggning med gustavianska skönheter bakom glasen, utan det 20:de seklets automobiler, hvilkas snabba gummihjul buro Östermalms och Strandvägens tongifvande värld till diktarfesten vid Stortorget.

I den guldstrålände börssalen stod vitterhetens bord dukadt med de 18 ljusen och de 18 sockervattenglaset; publiken strömmade in kring taffelrunden och packade sig så tätt som vänskapens och konvensans laggar tilläto på bänkar och i fönsternischer, medan de otaliga fåvitska jungfrurna, som inte passat på tiden, måste hålla till godo med förstugorna, hvarifrån de genom dörröppningarne fingo sig tillkastade några smulor af skådespelet.

Först kommo de kungliga — enligt akademitraditionen. Ty så påbjöd Gustaf III: konungen skall vänja på akademien, ej akademien på konungen. Af de aderton, som voro tretton, lågade nu tolf in. I spelsen gingo tjänstförrättande preses dr. E. A. Karlfeldt och tillförordnade sekreteraren, förre riksantikvarien Hans Hildebrand. Där efter följde hrr Annerstedt, Afzelius, Söderwall, Tegnér, Hjärne, Melin, Hallström, Billing, Rudin och Norström. Med malmfullt klingande daladialekt höll skalden Karlfeldt ett inledningsanförande med en återblick på året, de blodiga krigshändelserna, Rousseau-minnet och Strindbergs bortgång, till hvilken sistnämnda händelse han knöt några kärnfulla minnesord, som kommo den akademiska atmosfären att darra. Sedan han slulligen betonat de förluster akademien lidit genom Carl Gustaf Malmströms och Carl David af Wirséns död, infördes Heidenstam, ledd af Hildebrand, för att intaga platsen efter Wirsén. Ett svagt sorl susade genom den fältpackade salen, då herren till Naddö, smärt och reslig, beträdde estraden. Ögonblicket var i sanning historiskt. Där stod höfdingen för sekelslutets nydanande vitterhet midt i det läger, från hvilket så många giftiga pilar slungats mot honom och hans idévärld. Nu kom han för att ge slutrepliken i ett tidsskedes vittra skådespel. Det manliga anförandet, prägladt både af rättvisa och pietet, började med dessa ord: "En motståndare, som jag själf bekämpat, en skald af en äldre skola, som i mig såg en frifänkare och en son af en annan fidsriktning. En rannsakarare, som uppkallade så godt som hela min vittra samtid till själf försvar och som förkastade de flesta nyare verk, hos hvilka vi andra drucko glädje och förnygring. — Rätt kan jag icke gifva honom, icke från min ståndpunkt, icke annat än i vissa afseenden." Kritiken blef på sina ställen ganska amper, men dock värdig, och sedan följde en karaktäristik af Wirsén som skald och minnes-tecknare, hvori Heidenstam oförbehållsamt erkände sin motståndares stora och bestående egenskaper. Allt som allt gjorde minnestalet ett godt intryck, och det fanns säkert få eller inga otillfredsställda bland åhörarne, inte ens inom den akademiska kretsen själf. — Artisten Victor Andrén har med sitt skickliga stift å ett par efterföljande sidor i detta nummer tecknat denna Svenska akademis märkliga högtidssammankomst — en bild, som säkerligen skall lifligt intressera våra läsare. E. H.—N.

ÅRETS IDUNPRIS

åt Agnes Lagerstedt.

ETT 30-ÅRIGT
KRIG MOT BO-
STADSELÄNDET

VID SAMMANTRÄ-
de i slutet af de-
cember beslöt
Iduns kvinnliga
akademi att till-
dela fröken Agnes Lagerstedt
Idun-priset (1,000 kr.) för 1913.
Och en berömlig kvinnlig gär-
ning är det helt visst, som
härmed fått sitt erkännande, en
gärning i tjänst hos de ringa i
samhället, fortsatt under många
år och ännu icke avslutad.

Då Agnes Lagerstedt år
1883 fick anställning som lära-
rinna i en folkskola på Oster-
malm, var hon van vid förhål-
landena i svenska småstäder
och på landsbygden, där ut-
rymme icke saknas, hvad som
än brister. Det är därför helt
naturligt, att det först blef den
i Stockholm rådande trång-
boddheten med dess tydliga
hygieniska och moraliska vå-
dor, som gjorde intryck på
hennes, när hon snart nog ge-
nom sina elever och vid be-
sök hos dessas föräldrar
fick en inblick i de stock-
holmska arbetarhemmen.
Hon såg inneboendesyste-
met förstöra hemmen, såg
familjer upplösas och gå
till ruin, som mänskligt sedt
borde ha kunnat bestå, om
de blott fått ha en fläck för
sig själfva att lefva sitt lif
på, såg barnen från dessa
hem förslöas och fördärf-
vas. Med dessa erfaren-

1. De äldsta, nu rifna "arbetar-
hemmen" vid Nybergsgård. 2.
"Stockholms arbetar-

SOM VÄRDINNA
FÖR "STOCKHOLMS
ARBETAREHEM".

heter för ögonen var det na-
turligtvis för Agnes Lagerstedt
ett lidande att för första gån-
gen se våren gry öfver Stock-
holm och veta, att hennes barn
nu voro öfverlämnade åt gat-
tan och dessa hem, som inga
hem voro. Så plötsligt en
morgon, det var 1 maj 1884,
kom planen till henne från
samma håll som solskenet:
hon skulle ta barnen med sig
och resa ut på landet! Intres-
serade personer, som haft
funderingar åt samma håll,
understodde henne, och när
skolan var slut kunde hon till-
samman med ett par kamrater
flytta ut i Roslagen med 18
klena barn. Året därpå bilda-
des Stockholms koloniförening
och hvilken utveckling koloni-
verksamheten i Stockholm se-
dan tagit, behöfva vi icke på-
peka. Själva var fröken Lager-
stedt koloniföreståndarinna i 9
år. Och aldrig, säger hon
själf, har jag med så ren och
oblandad glädje satt i
gång något som skolofs-
kolonierna.

Impulsen till sitt egent-
liga lifsverk fick fröken La-
gerstedt emellertid först
genom fröken Octavia Hills
verksamhet i London, och
hon insåg att man just så-
som hyresvärd i likhet med
den engelska filantropen
erhöll de bästa möjlighe-
terna att kunna vara de fat-

hem" vid Sibillegatan. 3. Det
senast uppförda arbetarhemmet
vid Flemminggatan.

tiga till hjälp. Hon försökte flera år förgäves att få något lämpligt vicevärdskap. Först år 1889 efter det hon på Lars Hiertas stipendium studerat miss Hills verksamhet i London, blef hon vice värd åt staden i en samling lämligen illa kända gamla hus vid Nybergsgränd. En lägenhet, så ruskig att ingen velat bo där mer än tillfälliga uteliggare, sattes i sländ, och fröken Lagerstedt flyttade in ensam. I fyra år bodde hon i Nybergsgränd, och mycket förvandlades i hennes lilla område under de åren. Hennes ställning som vice värdinna gaf henne osökt tillfälle att förbättra seder och vanor bland hyresgästerna. När gården blef så ren och fin och planterad med blommor och grönt, kunde man väl vilja hålla litet trefligt inomhus också. Den, som visade sig angelägen att hålla snyggt, fick dessutom reparerad, det lönade sig alltså att vara ordentlig. Denna värdinna hade flyttat hit inte bara för att ta ut hyrorna, men för att vara till hjälp och nytta, man fick anlita henne vid hastiga sjukdomsfall eller andra bekymmer, då föll det också af sig själf att uppfylla hennes önsningar om ordning och skick i husen. Mot inneboendesystemet förde fröken Lagerstedt ett framgångsrikt krig, så ock mot dryckenskapen. Husturna i gårdarna samlade hon en gång i veckan till symöte i en särskildt upplåten sal, man arbetade, läste högt och drack kaffe. Gudstjänst hölls söndag kvällar. En handelsbod upprättades i ett af husen och de köpande fingo vinsten.

De familjer, som inte ville vänja sig vid ordning, flyttade, de öfriga ryckte upp sig, deras ambition väcktes och hemmen fingo en ny prägel.

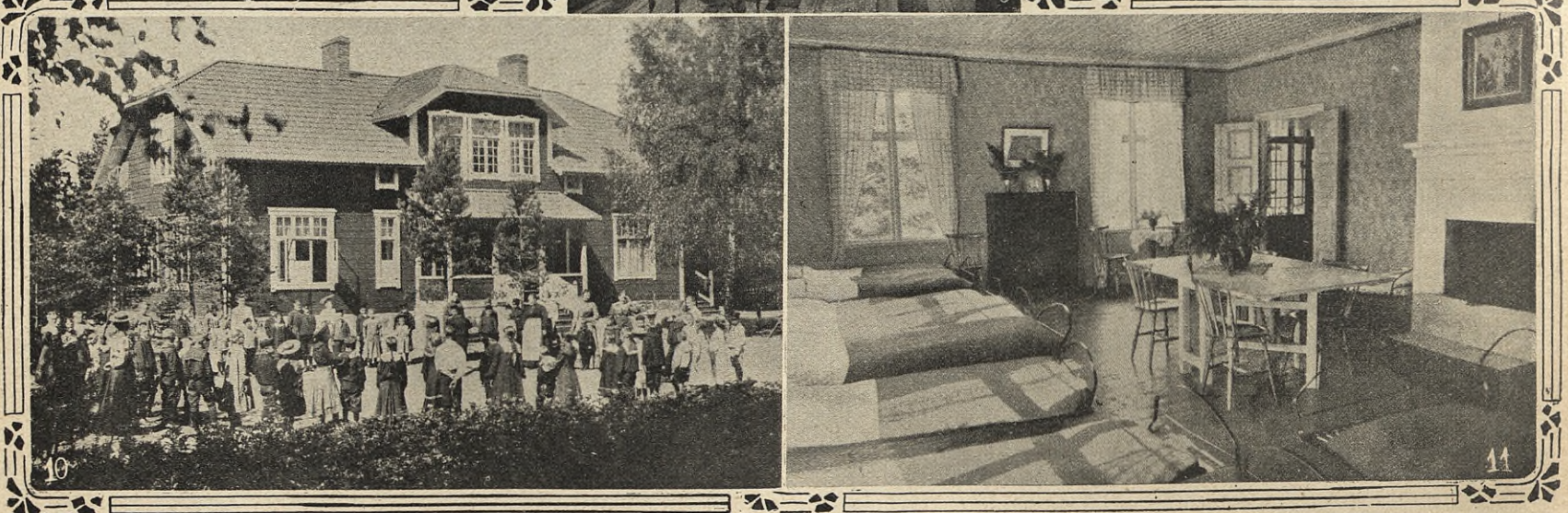
Inflytandet af fröken Lagerstedts blida

4. Rum för familj med 6 barn vid Sibyllegatan. 5. Familjernas symöte. 6. Från arbetsstugan. 7. I handelsboden. 8. Ungkarlsrum

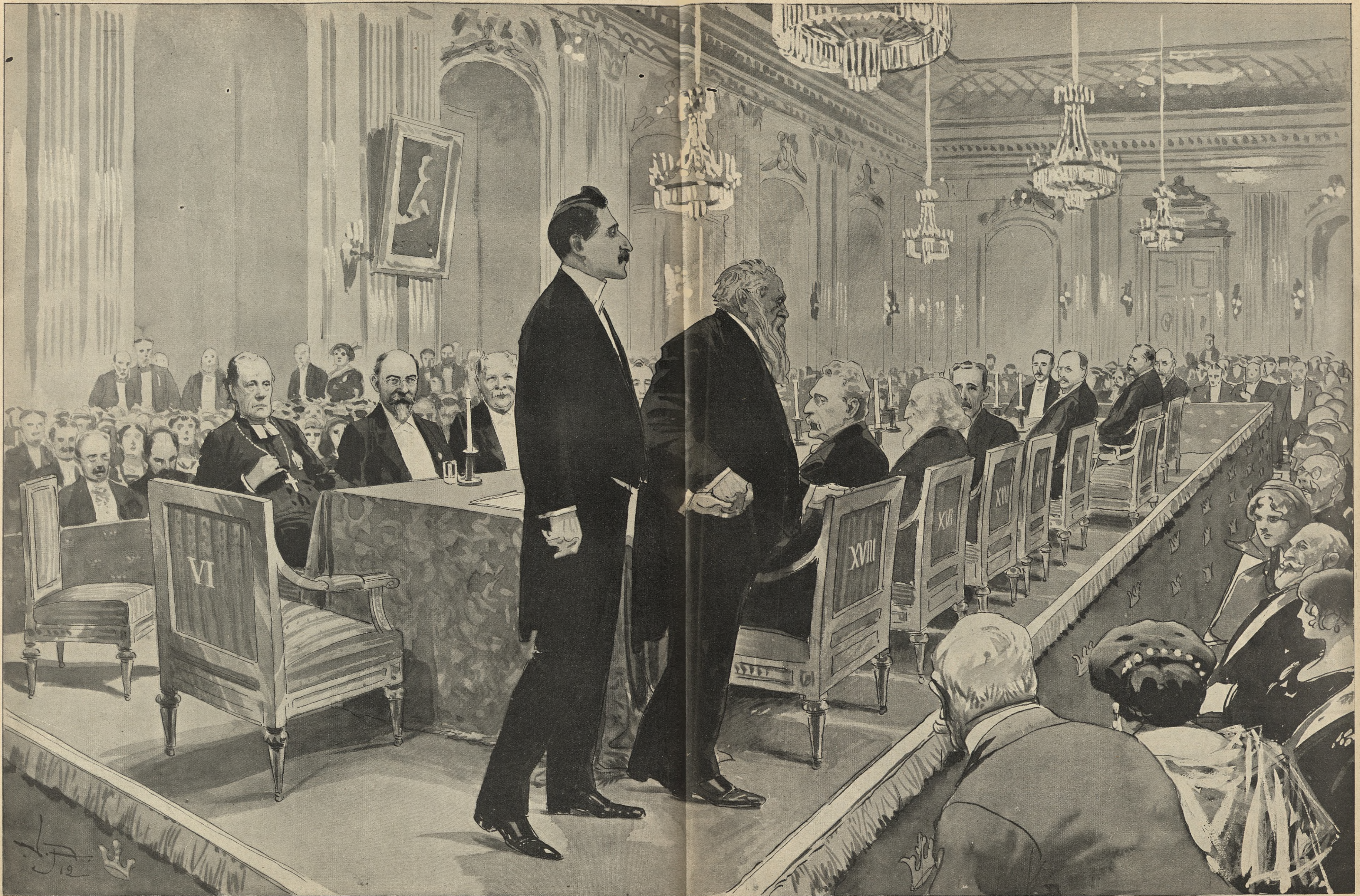
och orubbliga personlighet visade sig med ett ord vara så stort, att tanken snart uppstod att använda hennes krafter på större områden. Flera varmhjärtade personer, män och kvinnor, samverkade vid bildandet af aktiebolaget Stockholms arbetarhem, men då vi här endast ha att syssla med fröken Lagerstedts insats, inskränka vi oss att berätta, att hon år 1893 kunde flytta in i ett nybyggt hus vid 52 Sibyllegatan tillsammans med en stor del af sina vänner från Nybergsgränd, hvilka med stor glädje togo i besittning de nya prydliga små lägenheterna, som voro så billiga, att hvarje familj kunde ha råd att ha sin egen utan inneboende, fastän hyrorna betalades ordentligt. Verksamheten har sedan dess allhjämt utvidgats, snart uppstod huset n:r 50 bredvid, där fröken Lagerstedt nu bor, och efterhand husen vid Frejgatan och Fleminggatan, så att nu bolaget är värd för omkring 1,400 själar under sina tak. Bolaget har numera handelsbodar i alla husen, egna skollofskolonier, arbetsstugor, söndagsskolor, sjukkassa, bildad af hyresgästerna själfva. Ännu ett hus med arbetarbostäder kommer att inom kort byggas af bolaget. Det kan kanske här vara platsen att upplysa om att detta företag, som är i tillfälle att i så hög grad slå på sina hyresgästers bästa, likväl icke är någon välgörenhet, utan gifver aktieägarna 4 % utdelning.

Genom de gångna årens arbete, till hvilket, som hon själf karaktäristiskt uttrycker sig, ingen yltre makt drifvit henne, har fröken Lagerstedt gifvit ett storartadt exempel på den starka viljans och det goda inflytandets makt, och hon har visat en väg så god som någon, på hvilken de sociala missförhållandena kunna nås och bekämpas.

vid Frejgatan. 9. Enkelrum med spiskakelugn vid Frejgatan. 10. Skollofskolonien på Fjällbacka. 11. Sofrum på skollofskolonien.

SVENSKA AKADEMIENS HÖGTIDSDAG DEN 20 DEC. 1912. DEN NYE LEDAMOTEN D:R VERNER VON HEIDENSTAM FÖRES AF TILLFÖRORDNANDE SEKRETERAREN RIKSANTIKVARIEN HANS HILDEBRAND FRAM TILL SIN PLATS. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF VICTOR ANDRÉN.
 De kring bordet sittande ledamöterna äro: på vänstra sidan: biskop Billing, dr Melin, professorerna Tegnér och Söderwall; på högra sidan: professorerna Norström och Rudin, författaren Hallström, professor Hjärne, presidenten Afzelius, bibliotekaren Annerstedt. Vid kortändan: dr Karlfeldt.

Landskrona

in för jubileet.

UTSTÄLLNINGSGÅRDEN MOT ÖSTER

1413.

1913.

STYREISENS ORDF.
KONSUL F. E. NESS

LANDSHÖFDINGEN
GREVE R. DE LA GARDIE

ARBETSUTSK. S. ORDF.
DIR. H. TRANCHELL

KOMMISSARIE
RED. V. BULOW

SEKRETERARE
RED. F. LINDHOLM

SKATTMÄSTARE
GROSSH. L. HELMERS

DET AR ICKE NU som förr i världen att en allmän industriutställning betraktas som en mycket ovanlig händelse. När Stockholm år 1866 hade sin för dåvarande förhållanden stora konst- och industriexposition i Karl XII:s torg, talade hela landet där om med förvåning och intresse, och de, som reste upp för att personligen öfvertyga sig om hvad svenskt arbete kunde åstadkomma, blevo alla imponerade. De anspråkslösa formerna märktes inte, ty man hade inga jämförelsepunkter att tillgå.

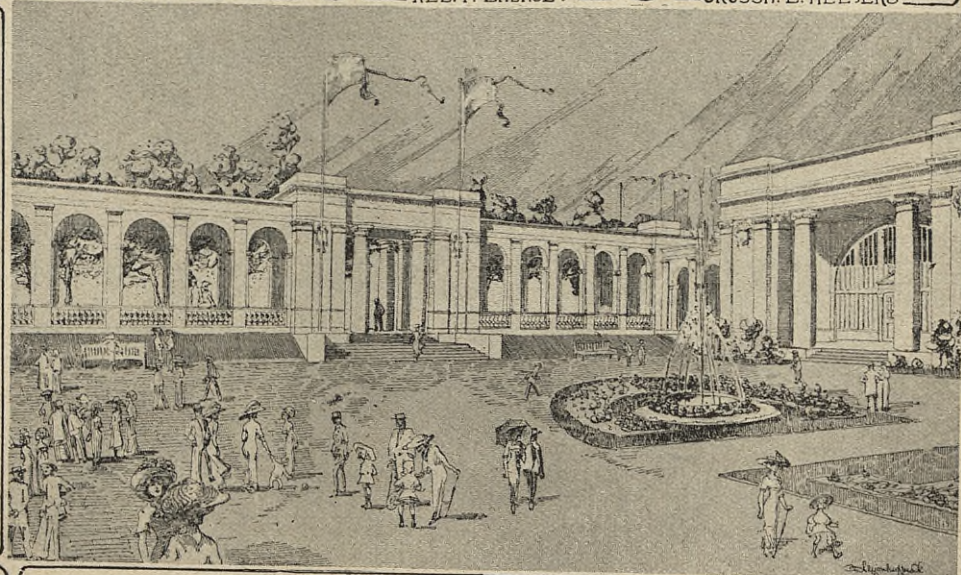
Sedan dess är mycket vordet annorlunda, och i den nya tidens begrepp ingår framför allt reklam, offentlighet som nödiga häfstänger för arbetet, hvilket i sin ordning framkallat de många utställningarne landet rundt.

Som sig borde inledde hufvudstaden denna nya utställningsæra med 1897 års verkligt storstilade och skönformade upp-

visning af hjärnans och handens verk i den svenska kulturstaten vid sekelslutet, och hvad som då visades, gaf vår slumrande svenskhet en väckelse, så att vi började morna oss för att vakna på allvar och stiga ur sängen 1905.

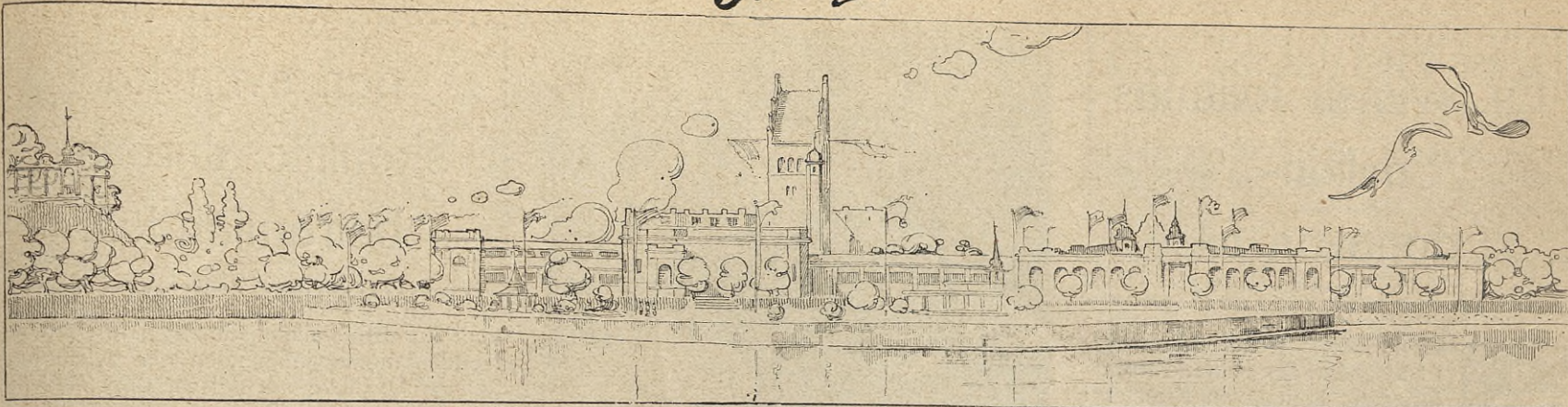
Efter den stora Stockholmsutställningen, denna den fagraaste sommaridrott, som någonsin drömts under Nordens björkar, har litet hvar af de svenska städerna haft utställningar, som betygat vårt lands industriella uppsving från tid till tid. I år kommer turen till den sydsvenska staden Landskrona, som ämnar fira sin femhundraåriga tillvaro med en jubileumsutställning, hvilken skall öppnas den 1 juni för att fortgå till den 15 september.

Utställningen får ett förträffligt läge i den vackra Slottsparken i dess alldeles intill staden gränsande södra del. Det arbetas nu med ifver på uppförandet af de olika utställnings-

UTSTÄLLNINGSGÅRDEN MOT VÄSTER

Totalvy af Landskronautställningen ifrån Sundet.

hallarne, hvilka arkitektoniskt ansluta sig till det snart fullbordade nya varmbadhuset, en synnerligen monumental byggnad, i hvars omedelbara grannskap de uppföras. Af hallarne, som bli till antalet nio, ligger den för maskinutställningen afsedda omedelbart vid ingången till Slottsparken i rät vinkel mot varmbadhuset och med detta begränsande tvänne sidor af en öppen förgliknande plats i parken. Den tredje sidan bildas af en monumental utställningshall, flankerad af två åttkanliga krenelerade torn. (Se vår stora bild: utställningens gård mot öster.) Å den stora loggjan mellan tornen komma öppningshögtidligheterna att försiggå. Fjärde sidan af den öppna platsen vetter åt Slottskanalen, hvilken kommer att användas för gondolfärder och vattenfester. Detta utgör det ena partiet af utställningen. Det andra är en af sju hallar inramad borggård jämte en stor blomsterträdgård, och häromkring är den egentliga utställningsstaden byggd. Utanför borggården ligger en i Sundet utfylld terrass, dit man ämnar förlägga nöjena, dansbanan, lustiga huset o. s. v.

Förströelserna skola naturligtvis bli så lockande som möjligt, liksom man också vill på bästa sätt tillgodose de utställningsbesökandes kraf på mat och dryck. Förutom en större hufvudrestaurang komma att inrättas

Landskronautställningens affisch.

ett annat kafé, en vinbodega samt ytterligare en mindre restaurang. Hufvudrestau-

rangen får ett härligt läge med vidsträcktaste utsikt öfver Sundet i hela dess längd. Utställningens arkitekter äro stadsarkitekten Fredrik Sandberg i Landskrona och arkitekt A. Arwidius i Malmö. Kronprinsen står som jubileumsutställningens beskyddare och styrelsen utgöres af landshöfdingen greve Robert De la Gardie, hedersordförande, konsul F. E. Neess, ordförande, direktör H. Tranchell, vice ordförande, jämte ett trettiotal ledamöter. Arbets- och ekonomiskottel, som har utställningens angelägenheter om händer och bär arbetsbördan och ansvaret för hela företaget, består af: direktör H. Tranchell, ordförande, fabrikör J. A. Wingren, vice ordförande, öfverstelöjtnanten friherre Adelsvärd, grosshandlaren C. Aug. Petersson, direktör H. Weibull och handl. Carl J. Wittström, hvarjämte redaktör Waldemar Bülow från Lund fungerar som kommissarie, redaktör Fredrik Lindholm som sekreterare och grosshandlare Lorens Hilmers som skattmästare.

Utställningens smyckande med blomsteranordningar, planteringar och gräsmattor — det allra viktigaste för att gårdar och hallar skola kunna framträda i hela sin skönhet — blir anförtrodt åt Landskronas skicklige stadsträdgårdsmästare, dir. Åke Grahnberg, som ej heller lär underlåta att göra sitt bästa.

Böra kvinnorna vara nöjda med den föreslagna

DET FÖRSLAG TILL ÅLDERDOMS- OCH INVALIDITETS FÖRSÄKRING, som nu framlagts af den sedan år 1907 sittande komittén och på hvilket en kunglig proposition kommer att byggas till 1913 års riksdag, är af så stort intresse för alla svenska medborgare, att man får förmoda det de flesta känna till åtminstone dess grunddrag. Fröken Gertrud af Klintberg, stadsfullmäktig i Stockholm och en värderad

ET FÖRSLAG TILL ÅLDERDOMS- och invaliditetsförsäkring, som af den för ändamålet tillsatta kommittén nyligen framlagts inför regeringen, sätter som sitt mål att bereda understöd åt den, som i följd af ålderdom eller eljes genom arbetskraftens förlust ej längre kan försörja sig själf.

Vägen till målet tänker man sig gå genom en obligatorisk statsunderstödd försäkring, som vid oförmåga till arbete tillgodoser behofvet i hvarje enskildt fall och dessutom berättigar till erhållande af pension vid 67 års ålder, oberoende af om arbetsförmågan finnes kvar eller ej. Försäkringen skulle komma att omfatta alla, som ej hafva en till 6,000 kr. uppgående förmögenhet eller som ej innehafva statstjänst eller annan med pension förenad syssla. Den är afsedd att er-

INTET SVENSKT HEM

som vill stå i kontakt med de ledande kulturella och konstnärliga krafterna i vår samtid och vårt land kan undvara

IDUN FÖR DET NYA ÅRET.

"De svenska hemmens, de svenska kvinnornas förnämsta organ". — "Afgjort den bäst redigerade af våra periodiska tidskrifter." — "Står i förbindelse med så godt som alla de främsta personligheterna på vetenskapens, konstens, litteraturens och andra kulturella områden." Se där ett par, tre korta utdrag ur pressens enhälliga dom!

Se förofrigt den, å sidan 15 införda anmälan!

Prenumerera snarast!

ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen?

kraft inom Föreningen för välgörenhetens ordnande, har här granskat förslaget, dels ur kvinnosynpunkt, dels ur fattigvårdssynpunkt. Vi tro att artikeln, som vittnar om fröken af Klintbergs mångåriga erfarenhet på fattigvårdens område, skall läsas med intresse; i all synnerhet böra alla kvinnor, äfven de, som icke själfva beröras af förslaget, begrundna kvinnornas ställning inom detsamma.

sätta den försörjning af de gamla och orkeslösa, som för närvarande hvilat på offentlig eller enskild fattigvård eller på anhöriga. — Kosnaderna skulle bli betydliga — man har beräknat omkring 50 miljoner och har tänkt sig att de skulle bestridas såväl genom personliga afgifter som genom bidrag från allmänna medel. Afgifterna äro obligatoriska och utlagas i samband dels med kommunalskatten och dels med kronoskatten. Genom dessa afgifter skulle ej inkomma mer än c:a 40 % af det erforderliga beloppet, hvad som i öfrigt kräfvades skulle erläggas en tredjedel af kommunerna, d. v. s. af dess skattebetalande medlemmar, och med två tredjedelar af staten, d. v. s. af medel uttagna såsom kronoskatt. — Man har framhållit att kommunernas fattigvårdskostnader skulle minskas med samma belopp som från dem utgår till pensioneringen, men detta har ej från

En svensk kvinnas
miljon-
donation till

MEDELBART FÖRE JUL AFLED i Stockholm den bekanta författarinnan Lotten von Kræmer i den höga åldern af 84 år. Fröken von K. var dotter till landshöfdingen friherre Robert von Kræmer och hans maka, född Söderberg, hvilken familj på sin tid spelade en framstående roll i det af litterära och konstnärliga intressen präglade Uppsalalif, som hade sina glansdagar under 1800-talets förra hälft.

Lotten von Kræmers litterära begåfning tog sig uttryck i åtskilliga diktsamlingar samt i reseskildringar och dramatiska försök,

fattigvårdshåll bestyrkts och torde på goda grunder kunna betviflas. — Också den som ej själf erlägger hvarken afgifter eller skatter kan under vissa förhållanden, för så vidt försummelsen ej berott på "fredska eller uppenbar försumlighet", ändock erhålla pensionstillägg eller kommunalt understöd, hvarom mera längre fram. —

När man på flera ställen i förslaget talar om pensionen såsom "visserligen af kostnadsskäl anspråkslös till sitt belopp, men dock i allmänhet tillräcklig för en om ock torflig försörjning", måste man med "pensionen" afse såväl det belopp som hvar och en tillförsäkrar sig genom att erlägga afgifter som pensionstillägget, d. v. s. det understöd af allmänna medel, som tillkommer den, som är "till arbete varaktigt oförmögen" och i behof af understöd. Som behöfvande räknas, oberoende af andra omständigheter än arbetsförmågan, en man om hans inkomst ej uppgår till 300 kr.; en kvinna måste ha under 250 kr. för att kunna erhålla liknande pensionstillägg. Den som har "allt fritt" hos anhöriga eller andra anses härigenom hafva "full, om ock torflig försörjning" och kan ej erhålla pensionstillägg. — Den verkliga pensionen, afgiftspensionen, är som sagdt till sitt belopp ganska ringa. För en under 50 år inbetald afgift af 2 kr. erhåller en man i pension 30 kr. — en kvinna får för samma afgift under samma tid 23 kr. Den man, som har öfver 800, men under 1,200 kr. erlägger i afgift 7 kr. och får i pension efter 50 år 105; den kvinna som erlagt samma afgift under samma tid får nöja sig med 80:50; den som har öfver 1,200 kr. erlägger högre afgifter och får i förhållande därtill högre pension, mannen efter sina 30 % — kvinnan efter sina 23. — Den man som erlagt afgift endast i 10 år och äger den stadgade minimi-inkomsten af 300 kr. får i pension 6 kr., men den kvinna som har endast 250 kr. men betalt samma afgift lika länge, får intet! Hennes del skulle bli mindre än 6 kr. och betalas därför ej ut! Men det är ej endast afgiftspensionen, som man föreslår lägre för kvinna än för man — äfven det allmännas understöd till den behöfvande, pensionstillägget, skulle utgå med lägre belopp för kvinna än för man. En man som har under 300 kr. årligen får ett pensionstillägg af högst 150 kr., en kvinna åter får ej ha 250 kr. i årlig inkomst för att få det mindre pensionstillägget af högst 125 kr.

LOTTE VON KRÆMER.

Efter senast tagna fotografi för Idun af A. Blomberg.

hvarjämte hon åren 1877—79 utgaf tidskriften "Vår tid". Äfven i Idun har hennes penna åtskilliga gånger varit synlig.

Det blir dock ej genom denna litterära alstring hennes namn skall gå till eftervärlden, utan genom den verkligt storslagna donation af omkring 800,000 kronor, som hon gjort till den svenska skönlitteraturens fromma.

Enligt den aflidnas nu öppnade testamente har hon nämligen donerat hela sin betydande förmögenhet — med några här nedan nämnda undantag — till "Lotten von Kræmers stiftelse" såsom ett minne af hennes studietid i Uppsala och senare litterära verksamhet.

Stiftelsen i fråga skall förvaltas och juridiskt representeras af ett för ändamålet bildadt samfund, benämndt "Samfundet de nio", hvilket skall bestå af nio för lifstiden valda medlemmar, däraf 4 kvinnor och 4 män samt en ordförande, alternerande man eller kvinna.

Till första medlemmar af förbundet har fröken von Kræmer enligt testamente kallat, såsom ordförande hertigen af Närke samt såsom medlemmar d:r Selma Lagerlöf, redaktör Karl Wählin, fröken Ellen Key, d:r Georg Göthe, d:r Kerstin Hård af Segerstad, d:r Göran Björkman, författarinnan Anna Maria Roos samt d:r John Landquist.

Samfundets ändamål och uppgift skall förnämligast vara att främja den svenska skönlitteraturen genom prisbelöningar af från trycket utgifna skönlitterära alster, samt genom utgifvandet af en tidskrift, som huvudsakligen skall behandla litterära ämnen samt freds- och kvinnosaken och bör artistiskt illustreras.

Af fondens nettoafkastning skall årligen afsättas en fjärdedel, till dess dess kapitalvärde uppgår till 2 miljoner kronor.

Den ekonomiska förvaltningen skall årligen granskas af tre revisorer, utsedda af Sveriges författareförening.

De öfriga testamentariska dispositionerna utgöras af: 9,000 kr. till Lotten von Kræmers stipendiefond för kvinnliga medicinska studerande vid Uppsala akademi, 10,000 kr. till tidskriften Ord och bild, 1,000 kr. till Fredrika Bremer-förbundet, 300 kr. till föreningen Handarbetets vänner och 500 kr. till föreningen för kvinnans politiska rösträtt.

"Lotten v. Kræmers stiftelse" blir alltså en Nobelinstitution i förminskad och exklusiv form, hvarigenom svensk diktning skall främjas med afsevärda summor och för evärdeliga tider. Man kan ju hysa sina betänkligheter inför det befungande villkoret om en del af medlens användning på utgifvandet af en tidskrift med ett så heterogent program som det antydda — ett sådant företag blir helt visst en historia, som kommer att kosta betydligt mer än den smakar. Den minst

den svenska
skönlitteraturens
befrämjande.

sagdt kuriösa sammansättningen af den nu utsedda niomannanämnden ger också anledning till icke odeladt förhoppningsfulla betraktelser och vittnar om sidoinflytelser, som här minst af allt borde ha fått göra sig breda. Detta kan ju dock icke undanskymma donationstankens storslagenhet och de fägnesamma framtidsperspektiv, som genom densamma öppnas, och för hvilka nationen har att tacka en svensk kvinnas frikostighet och lifslånga kärlek till diktens konst. Måtte då det goda syftet icke förvanskas af dem, som fått det ansvarsfulla uppdraget att verkställa hennes vilja!

Kunna kvinnorna vara nöjda med dessa olikheter?

Man tillmäter genomgående kvinnan lägre belopp än mannen och man är angelägen framhålla för kvinnorna, att de böra vara nöjda trots denna olikhet, hvars motsycke ej finnes i något af de länder, där liknande pensionering genomförts. Man framhåller för kvinnorna att de ej blott böra vara nöjda utan att de därtill ha särskild anledning till tacksamhet för att skillnaden mellan man och kvinna ej gjorts ändå större; kvinnorna äro nämligen så många fler än männen, bli tidigare invalider men lefva trots detta längre än männen och bli därför kostbarare att pensionera. Huruvida den tidiga invaliditeten är verklig fysisk invaliditet eller sammanhänger med behovet synes oklart; för den på fattigvårdsområdet hemmastadda är det tydligt, att det ekonomiska behovet här mycket inverkat. Också förslagsställarna själfva erkänna, att ej alla grupper af män ställa sig med hänsyn till kostnaderna för det allmänna lika, men man har likväl ej funnit anledning här göra någon skillnad. Det synes ej heller ha varit så alldeles lätt att få fram denna skillnad mellan man och kvinna, då man för att "vinna fördelen af att för hvarladera könet kunna använda särskildt lämpade tabeller" fått hämta sådana från tysk erfarenhet. — Med goda skäl torde väl i samband med frågan om kvinnans invaliditet kunna framhållas, att hennes husmoderliga gärning oftast ej alls ekonomiskt värdesättes; när hon sedan, kanske plötsligen, lämnas ensam tvingas hon att söka ett, till följe konkurrens och bristande organisation, illa löndt arbete som möjligen kunde räcka för hennes eget uppehälle, men ej för den uppväxande generation, som hon skall bära, nära och vårda; vanligen finnes för henne då ingen annan utväg än att, trots det att hon nu har dubbel arbetsbörda, söka skaffa sig ett läkarebetyg på att hon är oförmögen till arbete för att kunna få det fattigvårdsunderstöd, som hon för barnets skull ej kan undvara.

(Forts.)

GERTRUD AF KLINTBERG.

IDUN år 1913

Hur fästet blef taget.

Berättelse af HELENA NYBLÖM.

OR FLERA HUNDRA AR sedan lefde det uppe emot norden en riddersman, hvilken endast hade en enda son, som hette Gösta. Riddaren var fattig och ägde bara en gammal förfallen gård, där den lille gossen växte upp i ensamheten. Fadern var tungsint och tyst och sysselsatte sig blott föga med sin son, som mest var öfverlämnad åt tjänstfolket, sedan han som helt liten hade mist sin mor.

Då hände det en kväll på vårsidan, då den lille Gösta, som nu hade fyllt sitt åttonde år, satt i det stora köket och åt gröt, att stalldrängen kom in och sade, att det höll en ryttare på borggården, som önskade tala med herr Gösta och hans far.

Gossen stannade med grötskeden lyft till munnen. "Inte vill han väl tala vid mig?" sade han förvånad. "Släpp in honom till min far."

Men drängen försäkrade att ryttaren först och främst hade önskat tala med herr Gösta. Gossen reste sig då, forkade mjölken af munnen med baksidan af handen och gick in i den stora salen, där hans far satt och läste och grubblade, som hans sed var. En stund efter kom sändebudet in. Han sade sig vara skickad af en gammal släkting till Göstas far, en man, som lefde många hundra mil söderut och där hade många stora egendomar och mycket pengar. Hustru och barn hade han aldrig haft, och nu, då han var till åren kommen, hade han länge gått och funderat öfver på hvem han väl skulle öfverlåta alla sina gods och egodelar. Då hade han kommit ihåg, att långt borta mot norden bodde en aflägsen släkting till honom, som hade en liten son, och plötsligt blef det klart för honom, att i hans händer ville han öfverlämna allt han ägde.

Men ett villkor uppställde han.

Gösta skulle komma till honom och uppfostras under hans ledning. "Jag vill se in i de ögon, som en gång skola se ut öfver alla mina ägor," tänkte han. "Jag vill veta hans tankar, som en gång skall tänka för allt hvad mitt är." Göstas far hade infet emot att lämna gossen ifrån sig. Där borta i södern skulle han få en så mycket bättre uppfostran, än här i de ensamma skogarna, och så skulle han därtill bli en rik och mäktig man.

Genast gjordes allt i ordning till gossens afresa, och då skogen började löfvas, sade han farväl till sin far, steg till häst och började färden söderut, åtföljd af två män, som skulle skydda honom emot stigmän och röfvere. Gösta själf var glittrande glad. Det var något så underbart att rida genom hela landet, för att komma till ett helt nytt ställe, som till på köpet en gång skulle bli hans eget. Han sprang så lätt i sadeln och satt säker och trygg på den höga, bruna hästen, som skulle bära honom den långa vägen. Då fadern omfamnade sin son till afsked, fuktades väl hans ögon, men då han hört det sista trampet af hästhofvarne dö bort, stängde han dörren till gården med en smäll, gick in och satte sig vid sitt arbetsbord och suckade djupt. Nu kunde han få vara fullkomligt i fred med sina folianter.

Det var en lång färd Gösta hade att tillryggälägga; men alla dar tycktes honom härliga och innehållsrika. Landet växlade med stora skogar och öppna vidder. Än sträckte sig för hans undrande ögon glänsande, vidsträckt sjöar, än red han förbi hvirflande strömmar och vattenfall.

LAND DE TALRIKA UTTRYCK för erkännande och sympati, som med anledning af Iduns i dessa dagar fyllda 25 år från alla håll strömmat oss till mötes, såväl enskildt som i spalterna hos våra kollegor af de mest skilda färger, märkes följande

uttalande af Doktor Sven Hedin,

vår ryktbare och uppburne forskningsresande och varme fosterlandsvän. "Iduns silfverbröllopsår" — skrifver dr Hedin — "det klingar som en paradox! Och dock är jag öfvertygad, att Eder Idun äfven på sin guldbrylllopsdag alljämt skall vara lika ungdomsfrisk och lifskraftig som nu, och, oberoende af årens tal, ständigt komma, än med friska vindar ifrån fjällen, än med varma vindar ifrån våren, in i de hundratusen hem, där hon redan så länge varit en välkommen och trogen gäst... Jag vill icke saknas bland de otaliga, som i dessa dagar sända Er en hjärtlig hälsning och tacka Eder för all den njutning och glädje, Idun skänkt oss under de flydda 25 åren."

Ett omdöme som detta och liknande från så många högt skattade och omdömesgilla svenska kvinnor och män måste naturligtvis kännas som en dyrbar uppmuntran, för hvilken vi af hjärtat tacka. Men det innebär lika mycket en förpliktelse, som vi icke mindre lifligt känna, en förpliktelse att gå vidare på de goda traditionernas väg och genom alljämt nya förbättringar försvara den hedersplats, vi varit nog lyckliga att vinna i svenska läsares bevägenhet.

Det är också med de allvarligaste föresatser i denna riktning vi nu gå att inleda vårt andra kvartersekel, i det vi inbjuda till prenumeration på 26:e årgången af Idun, illustrerad tidning för kvinnan och hemmet. Iduns program i dess hufvuddrag torde redan vara så allmänt bekant, att något vidlyftigt ordande om detsamma bör kunna anses skäligen öfverflödigt. Vare nog sagdt, att vi allt fortfarande skola ställa som vår främsta uppgift att på alla områden häfda kvinnornas och hemmens intressen, på samma gång vi genom våra enastående förbindelser med landets förnämsta litterära och konstnärliga krafter våga utlofva ett innehåll af den bästa estetiska halt. Bland de speciella nyheterna för det kommande året vilja vi emellertid i första rummet omnämna den artikelserie

"Svenskt Kyrkolif"

för hvilken vi med anledning af det alltmera lifaktiga intresset för den svenska folkkyrkan och dess sunda utveckling haft förmånen vinna medverkan från ett antal framstående kyrkomän. Bland författare, som redan utlofvat bidrag till denna serie, kunna vi nämna nämn sådana som biskop O. Bergqvist, professorerna Hjalmar Holmquist och Einar Billing, missionsdirektör A. Ihrmark, hofpredikanterna J. Norrby och Cl. Ahfeldt, teol. dr S. A. Fries, kyrkoherdarne Oskar Hedberg och Herman Palm, regementspastor G. Malmberg, kapellpredikanten C. S. Lindblad, pastorerna B. Aurelius, A. Holmbäck och J. B. Melander. Helt visst komma också dessa uttalanden inom ett af de viktigaste bland lifsområden att mottagas med den allra största uppmärksamhet och intresse.

En annan nyhet, som förtjänar framhållas, är det aftal vi träffat med den kände författaren hr Sigge Almén, som sedan flera år såsom möbelarkitekt ägnat studier och intresse åt interiörens konst, att en gång i månaden behandla hithörande ämnen i en serie rikt illustrerade uppsatser under den gemensamma rubriken

"Våra Hem."

I allt vidare utsträckning ägna vår tids människor eftertanke och kärleksfull omsorg åt utformandet af sina hem. Man vill icke längre utan pröfning hålla till godo med former, som en gång danats för annat skick och bruk än vårt. Man vill i sitt hem se ett troget och klart uttryck för nutidslivets vanor och behof, ja, såvidt möjligt för sin egen personlighet. Det är en betydelsefull sträfvan, denna, ett kulturbehof i bredare och innerligare kontakt med det dagliga lifvet än kanske något annat, och därför har också Idun beslutit att i sin nya årgång ägna densamma en alldeles särskild uppmärksamhet.

Idun utgår för öfrigt under år 1913 allt fortfarande hvarje vecka i ett stort 16-sidigt, fint illustrerat hufvudnummer samt en 16-sidig bokbilaga: Iduns Romanbibliotek, som en gång i månaden ersättes af Iduns Hjälpreda för hemmet, den senare redigerad af den kända författarinnan af Iduns Kokbok fru Elisabeth Östman-Sundstrand, hvilken äfven fortfarande utarbetar Köksalmanackans matsedlar för hvarje dag året om. Dessutom medföljer hvarje vecka ett B-n:r, hvars textafdelning alternerande innehåller en rikhaltig Mode- och Handarbetsafdelning — till hjälp för hemmen på toiletfrågans viktiga område — och vår omtyckta Ungdomsafdelning, hvilken bjuder på en god, frisk och underhållande läsning för gossar och flickor i åldern 10—15 år, samt dessutom i hvarje n:r Iduns Tidsfördrifsafdelning, där som hittills hvarje vecka utdelas 2:ne värdefulla pris.

En förmån, som kommer alla Iduns fasta prenumeranter gratis tillhanda, är dessutom att nämna i Iduns Julnummer, hvilket sedan länge räknas som en af de innehålls- och värderikaste af samtliga skandinaviska julpublikationer.

Romanbiblioteket på nyåret inledes med den populära författaren Ernst Lundquists gripande och dramatiskt liffulla äktenskapsroman

"Gunnar"

hvilken, som bekant, jämte Ester Nennes "Det nya ansiktet" erhöll 1:a pris vid Iduns senaste stora romanpristäffling. Därefter följer Aivva Uppströms likaledes prisbelönade roman "Nya Sverige", en färgrik och spännande skildring från de första svenska kolonisternas lif i "Den nya världen".

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor 1913 ställa sig sålunda:

	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
IDUN, vanliga upplagan kr.	6: 50	3: 50	1: 75
" praktupplagan . . . "	8: —	4: 25	2: 25

Allt med postbefordringsafgiften inberäknad. Lösnummerpris blir, med undantag för julnumret, som förut 12 öre.

JOHAN NORDLING
Hufvudredaktör och utgifvare.

Först redo de igenom barr-skogar, därefter kommo de till blandad skog, och slutligen nådde de bokskogarnas rike och redo dagen lång genom hvalf af nyutsprunget löf. Gösta sjöng och skrallade och talade växelvis med ryttarne, som följde honom. Mat och dryck hade de fått med sig till öfverflöd, och träffade de inte något härbärge vid nattens inbrott, då redde de säng till gossen på marken. Då låg Gösta vid elden de tände och sof lika tryggt som hemma i sin säng.

Ändligen, ändligen voro de framme. Långt innan de nått slottet, som var målet för deras färd, sågo de tornspirorna sticka upp öfver skogen. Vägen slingrade sig i stora krökar som om den ville narra dem och inte släppa dem fram. Men nu låg slottet i hela sin mäktiga skönhet framför dem. Solen glänste på de gyllene tornspirorna och lekte på vattnet i vallgravarna. Från taket flög en hel flock kajor upp med höga skrån, då väktaren blåste i sin lur och lille herr Gösta red öfver vindbron in på Halla slottsgård.

Gamle herr Sigurd stod i dörren för att önska sin unga släkting välkommen. Han lyfte gossens ansikte mellan sina magra fingrar och såg länge på honom.

"Jag tror, jag har valt rätt," sade han slutligen och kysste Gösta så hårdt på pannan, att det lät som ett pistolskott.

Från denna stund var Halla Göstas hem, och hans farbror (så kallade han herr Sigurd) sysselsatte sig mycket med honom. Den gamle adelsmannen var en lärd och vidt berest man och därtill en man med ett djupfänt sinn, som i mångt och mycket var långt framom tidens vanliga föreställnings-sätt.

Visserligen var han en sträng och rättvis herre, men därtill en god och ädelmodig husbonde, som behandlade sitt folk snarare som barn än som slafvar och hos hvilken ingen olycklig människa förgäfves anhöll om hjälp.

Han omfattade sin fosterstön med en häftig kärlek. Inte som om han skämde bort honom. Tvärtom hade han som sitt ordspråk: "Den som älskar sin son, tuktar honom". — Men sanningen att säga, så gaf Gösta mycket sällan anledning till tukt. Han var en af dessa lyckliga människor, som tycktes vara födda goda och hvilka det alltid förefaller lika lätt att göra rätt, som andra att göra orätt. Till kroppen var han sund och stark och till själen likaså. Alltid var han färdig att arbeta och tjäna, och fylld som han var af stor tacksamhet emot herr Sigurd, ställde han hela sin ungdomskraft och duglighet till hans förfogande.

"Jag vet inte hvad det är med dig?" sade den gamle mannen ibland och tittade undrande på Gösta.

"Inte har du läst och lärt så mycket än, men det är som om du ändå alltid visste hur du skulle handla."

Och så tillade han sakta för sig själf: "Inte är du hvad människor kalla snillrik. Men du är mera än det, du är en god gosse, och skall en gång bli en god människa."

Saken var den, att Gösta aldrig tänkte på sig själf. Det fanns ju alltid så mycket annat som det var mycket roligare att tänka på.

Här på Halla hade Gösta en lycklig barn-dom, och han kom att hålla så mycket af sin fosterfar.

Men då han blott var tjugu år dog herr Sigurd plötsligt.

De funno honom en dag på golfvet i hans arbetsrum. Han hade dragit i ett hörn af bordduken, liksom för att söka resa sig, men då Gösta knäböjde bredvid honom, hade döden redan satt sitt märke på hans ansikte. Med stor ståt och prakt fördes hans döda kropp att hvila under golfvet i den närliggande kyrkan, och då Gösta återvände till slottet, hälsades han som herre till Halla.

Nu kände han först riktigt förlusten af sin gode och vise fosterfar, ty ingen hade han nu att rådgöra med. Själf fick han lof att styra och ställa med sina stora egendomar, som nästan utgjorde ett litet konungarrike, och som han tog sin uppgift mycket allvarsamt, hade han fullt upp att göra från morgon till kväll. Han hade så många och så mycket att sörja för och tänka på, att det heller icke nu blef någon tid för honom att tänka på sig själf. Ären gingo och Gösta hade blifvit fem och tjugu år. Då hände det, att han en vårdag gick ut öfver fälten och in i skogen, där bokarne nyss hade slagit ut. Att titta upp emot löfhvalfvet var som att se upp genom vattnet i ett oändligt grönt haf. Hela skogen genljöd af fågelsång och från mullen strömmade dofter af örter, jord och blommor som en ånga emot den ljusa vårhimlen.

Gösta gick sakta fram på det späda graset. Han kände sig så underlig till mods. Det var, som om han plötsligt förstod, att det finns något annat till på jorden än arbete. Men hvad var det?

På en gång stannade han vid en liten sjö, som låg och drömde orörlig i skogsdjupet. Vid dess brädd växte hög vass och gula iris, och på dess yta simmade vattenliljornas breda blad. I vassen snattrade och pep det sakta, och Gösta förstod, att många vattenfåglar här hade sina nästen. Plötsligt flög en häger med utspända vingar öfver vattnet, och strax därpå small ett skott. Hägerns vingar slappades och den föll hastigt och tungt som en sten ner i vassen på den motsatta sidan af sjön.

Strax därpå varseblef Gösta hur flera människor rörde sig under boklöfvet där borta, och han skyndade dit för att se hvem det väl kunde vara, som jagade på hans mark. Då han kom närmare såg han två pager, som voro sysselsatta med falkarna, och två unga flickor, klädda i jaktdräkter. Den ena af dem stod med ryggen till, medan den andra vände ansiktet åt honom, så att han tydligt kunde se henne. Hon var lång och smärt men ramsvalt hår under den lilla hatten. Hennes mörka ögon blixtrade och hon log segerstolt, medan hon lyfte den döda hägern högt i sin högra hand.

"Är det inte en kunglig fågel?" ropade hon. "Och det är för mitt skott den fallit!"

I det samma fick hon öga på Gösta, som hade stannat ett stycke borta.

Hon lät fågeln falla och hennes ansikte fick ett dystert och stolt uttryck, då hon vände sig emot honom och frågade:

"Hvem är ni, som stör oss i vår jakt? Hvarifrån kommer ni?"

"Jag är herre till Halla," svarade Gösta. "Och det är på min mark du har skjutit fågeln."

"Jag har skjutit fågeln i luften," svarade den unga jungfrun, "och luften tillhör alla. Men är det er emot att vi jaga här, så rida vi bort dit inga främmande junkrar stora vår glädje. Kom, Viveka!" vände hon sig till sin ledsagerska. "Låt oss skynda härifrån!"

Utän att säga mera, ja, utan att hälsa honom, ilade hon med sin väninna in bland träden, där hästarne väntade dem. Strax efter hörde Gösta trampet af hästhofvarne, då de redo bort i skogen, som genljöd af deras glada skraft. Han stannade orörlig och slirade efter dem.

Hur den andra damen hade sett ut, visste han inte. Han hade nog knappast sett på henne. Däremot stodo den stolta jägarinnans drag liksom fastbrända bakom hans panna. Han såg hennes ranka, härliga växt, hennes sköna, dunkla ögon och hörde alljämt hennes hänfulla ord: "Där inga främmande junkrar stora vår glädje." Han tryckte båda händerna emot sitt hjärta. Måhända det var honom och inte hägern hon hade träffat med sin pil?

(Forts.)

Wettergren's
BARN-KONFEKTION.

BÄSTA SMITT.
OMSÖRSGFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER & TILLBEHÖR
ERHÅLLAS I DE FLESTA
BARNBEKLÄDNADSAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
nnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

**Hafre-
Gryn
och
Hafre-
Mjöl**

Gyllenhammar

Gif barn den bästa näring och de växa upp till friska människor.

Gif vuxna den bästa näring och de förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 5—11 JAN. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt kalibrässa med ärter; mjölk; kaffe eller te med kax. Middag: Stekt filé af abborre med citronsås; oxfilé med tryffel eller champinjoner och brynt potatis; fyllt mörtårta med vaniljsås.

MÅNDAG. (Trettondedagen.) Frukost: Smörgåsbord; Tournedos à la Nobis med fransk potatis; mjölk; kaffe eller te med saffransbröd. Middag: Soppa à la Hedin; laxsalad; stekt fasan; glace au four.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; fågelstufning i snäckor (rester från Trettondagen); mjölk; kaffe eller te. Middag: Kall skinka och fläskkorf med potatispuré; blåbärskompost med vispad grädde.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt svinnjure med gräddsås och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Palsternackspuré med krutong; stufvad gädda med potatis.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med grädde och lök samt potatis; kaffe eller te. Middag: Frikassé

på kalf med potatis; chokladkräm med vispad grädde.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; skinkomelett; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkåssoppa med frikadeller; beignet-soufflé med plummonkompott.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Korfkaka med smält smör och lingon; nyponsoppa med vispad grädde.

RECEPT:

Stekt kalibrässa med ärter (f. 6 pers.). 3 hg. kalibrässa — 1½ lit. vatten, ½ msk. salt till blanchering — 2 tsk. salt, ¼ tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 1 msk. vatten, ½ kkp. stötta skorpor, 4 msk. smör (80 gr.). Till garnering: 1 burk ärter (½ lit.), 1½ msk. smör (30 gr.). Beredning: Kalibrässat får ligga i vatten, hvilket ofta bytes, så att allt blodet drages ur. Det blancheras, (nedlägges i kallt, lätt saltadt vatten och får däri koka 10 min.) och lägges i en skål med friskt vatten. Då bräset är kallt, putsas det väl, d. v. s. brosk och hinnor borttagas, samt lägges i en duk under lätt press omkring 1 tim. Det skäres i 8 mm. tjocka skivor, hvilka beströs med kryddorna, doppas i ägget, uppvispadt med vattnet, och vändas i de stötta skorporna. De stekas vackert gulbruna i smöret och upplägges i krans på rundt fat. Ärtorna hållas med spadet i en kastrull, få ett uppkok och läggas med hälslef på midten

**Köp
Schweizer
Taft**

Begär prof på våra nynyter i svart, hvitt och kulört: **Taftetas, Changeants, Faconnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till klädningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden.**
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Sejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ!

BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT

MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE

SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFÄRER.

af fatet. Det kalla smöret lägges i flockar ovanpå ärtorna. Garneras med persilja och serveras som frukostträtt.

Stekta filéer af abborre med citronsås (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. abborrar, 2 tsk. salt (10 gr.).

Till stekning: 3 msk. mjöl (30 gr.), 4 msk. smör (80 gr.).

Beredning: Abborrarna fjällas ej, rensas på vanligt sätt, skäras i filéer och ryggbenet jämte alla småben borttagas. Filéerna läggas med skinnsidan mot skärbrådan och köttet skäres från skinnet med en spetsig knif. Filéerna gnidas med saltet och få ligga 1 tim., hvarefter de ånyo torkas med fiskhandduk. De vändas i mjölet och stekas hastigt vackert gulbruna i smöret ovanpå spisen. De läggs upp på varmt fat och citronsåsen hälls öfver. Anrättningen garneras med persilja samt refflade citronskivor och serveras pressad potatis.

Oxfile med tryffel eller champinjoner (f. 6 pers.). 1 kg. oxfile, 1 burk tryffel (1/2 lit.) eller 1 burk champinjoner (1/4 lit.), 3 msk. smör (60 gr.), 1 tsk. salt (5 gr.), 1/2 lit. brun buljong.

Beredning: Filén, som bör hafva hängt, tills den är riktigt mör, puttas (senor och hinnor borttagas) torkas med en duk urviden i het vatten, späckas i tätta rader med hälften af tryffeln eller champinjoner, skurna i strimlor, och bindes. Smöret brynes i en järnkastrull, som ej bör vara större än att köttet nått och jämt rymmes, filén lägges däri och brynes väl på alla sidor samt beströds med en blandning af saltet, och pepparn. Den sättes in i het ugn, får steka 30-40 min., hvarunder den spådes med den kokande buljongen, öses flitigt. Steken tages upp, snöret klippes bort och filén skäres i tunna skivor, som åter hopläggs, så att den behåller sin form, samt upplägges på en 4 cm. hög sockel, utskuren af hvetebröd. Sockeln bör vara af samma längd som filén och kan, om så önskas, kokas gulbrun i flottyr eller beklädas med stanniol. Rundt omkring sockeln garneras med små snäckor, utskurna af råa hvitkålsblad, som fyllas, hvarannan med brynt potatis och hvarannan med blandade grönsaker och en del af de frästa champinjonhattarna. Serveras med tryffelsås eller afredd sås, tillsammans med champinjoner, skurna i tärningar och frästa i smör.

Fylld mörtårta (f. 12-15 pers.). Finare mordeg: 3 hg. smör, 1 hg. florsocker, 2 äggulor, 25 gr. sötmandel, 5 bittermandlar, 325 gr. hvetemjöl.

Det bästa,
rikhaltigaste och mest utsökta
sortiment af Kontinentens
alla senaste nyheter i

SIDEN
hafva vi just nu och inbjuda
vi ärade kunder till ett besök!
Alla kunna erhålla vår stora
profkolektion franko och
Gratis!
Vå representanta världens för-
nämsta sidenfabriker
Besök eller tillskrif
BRUNKEBERGS MANUFAKTURMAGASIN
BRUNKEBERGSTORGET 24 - STOCKHOLM
Allm. Tel. 5890 Riks. Tel. 716

DET NUMERA FÖRNÄMSTA HVETEMJÖLET
ÄR

RE-MÄRKTEN PERINSONS HVETEMJÖL
KRISTALL PATENT

Fyllning: 1/2 lit. äppelmos, 2 hg. sötmandel, 4 hg. florsocker, 2-3 äggvitor.

Beredning: Smör och socker röras till vitt skum, därefter tillsätts äggulorna, en i sänder, den skälade och malda mandeln och sist mjölet. Degen arbetas tills den blir jämn hvarefter den får stå på kall plats omkr. 2 tim., innan den användes - Äppelmoset bör helst kokas dagen förut, så att det är fullkomligt kallt. Mandeln skällas, torkas, drifves genom kvarn, och stötes med sockret och äggvitorna i stenmortel till en fin och smidig massa, som bör vara ganska lös. - Mordegen delas i 3 delar. En del klappas ut på botten af en ringform och gräddas till hälften. När botten är kall, klädas sidorna med deg, äppelmoset lägges och mandelmassan bredes jämt därför. Resten af degen rullas ut till smala stänger, som läggs i sneda rutor öfver mandelmassan. Sist lägges resten af degen i en ring rundt omkring tårtan. Den gräddas i ej för varm ugn, tills den är alltigenom mör, hvilket pröfvats med en vispkniv. Serveras afsvalnad med vaniljsås eller vispad grädde eller och till kaffe eller te.

Tournedos à la Nobis (f. 3 pers.). 3 hg. oxfile, salt, hvitpeppar, 3 msk. smör (60 gr.), 9 sparrisknoper, 3 skivor tryffel.

Bernässås: 1/2 tsk. hackad challetenök, 10 gr. hackade dragonstjälkar, 10 gr. gr. körfvel, 2 gr. salt, något hvitpeppar, 2 msk. ättika, 3 äggulor, 80 gr. smält smör, cayenne.

Beredning: Till tournedos skäras af oxfilén 1/2 cm. tjocka skivor, hvilka utklappas lätt, formas runda, kryddas och stekas i smör eller halstras. Biffarna läggs därefter i små eldfasta, runda formar, garneras med sparrisknoper, frästa i en del af smöret. Bernässåsen hälls öfver och på hvarje biff lägges en skiva tryffel. De serveras som frukostträtt med stekt potatis, beströdd med litet finhackad persilja. Till såsen lägges kryddorna och ättikan i en säskastrull. Ättikan hopkokas tills en tredjedel återstår, då lyftes kastrullen af elden och innehållet får svalna något, hvarefter äggulorna vispas i, en i sänder. Kastrullen sättes åter öfver elden och såsen får sjuda, hvarefter smöret tillsättes litet i sänder under vispning. Såsen vrides genom en duk och blandas med en aning cayenne och litet finhackad persilja. Den värmes i vattenbad, tills den är ljum, och serveras genast. Upphettas den för mycket, skär den sig.

Tournedos kan läggas på krutong, garneras med fransk potatis, bernäss-

Alla svaga barn böra få Vasens (f. d. Nordstjernans) stärkande Järnpreparat »Ferrol». Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages. Aptitgivande ökar det hastigt kroppsvikten. På alla apotek till 2 kr. fl.

Kombinerad Bosättnings- och Lifförsäkring

är det mest praktiska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

A.-B. Nordiska Kompaniet.
Stockholm.

sås och en skiva tryffel. Den kan garneras på många andra sätt, men all garnering måste vara ätbar.

Soppa à la Hedin (f. 6 pers.). 1 hg. kalvbräss, 1 3/4 lit. klar buljong, 4 persiljestjälkar, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 tsk. citronsaft, 1/2 dcl. madera, salt, cayenne, 2-3 äggulor.

Beredning: Kalvbräset bör ligga i vatten 1 tim. för att blodet skall dragas ur, hvarefter det blancheras (lägges i kallt, lätt saltadt vatten och får däri koka 10 min.), och arkyles i kallt vatten. Buljongen kokas upp med persiljan, bräset lägges i och får koka, tills det är hvitt och fast eller omkring 45 min. Det tages upp, får kallna och skäres i fina tärningar, hvilka läggs i soppskålen. Buljongen silas. Smör och mjöl fräses 2 min., buljongen spådes på, litet i sänder, och får koka under rörning 5 min. Soppan afsmakas med citronsaften, vinet och kryddorna. Äggulorna slås upp och vispas i soppan, som därefter hälls öfver bräset i soppskålen.

Laxsallad (f. 12 pers.). 1 kg. kokt, benfri lax (rester).

Grönsaker: 2 morötter, 1 palsternacka, 1 selleri, 2 kokta rödbetor, 1 blomkålshufud, 1/2 burk gröna bönor, 1/2 burk fina arter, 1 saladshufud.

Kokt majonnäs: 3 msk. smör (60 gr.), 6 msk. mjöl (60 gr.), 1/2 tsk. engelsk senap, 5 dcl. vatten, 4 äggulor, 4 msk. fin matolja, saften af 1/2 citron, 2 msk. vinäger, 2 dcl. tjock grädde, 3 tsk. salt, 1 tsk. socker, hvitpeppar.

Till garnering: 1 litet hvitkålshufud, persilja.

Beredning: Laxen skäres i skivor, skinn och ben tagas bort. Grönsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i små, jämna tärningar, som kokas mjuka i lätt saltadt vatten, hvarefter de upphållas i durkslag så att vattnet får väl afrinna. Till majonnäsen fräses smör, mjöl och senap 2 min., vattnet spådes på litet i sänder, och såsen får koka under rörning 10 min. Den upphålles och röres, tills den är afsvalnad, då äggulorna, en i sänder, irörs och såsen arbetas med slef omkr. 1/2 tim., under det oljan, citronsaften och vinägen tillsätts, omväxlande och droppvis. Den till hårdt skum slagna grädden röres i och såsen afsmakas med kryddorna. Laxskivorna tagas med gaffel och doppas i majonnäsen samt uppläggs på ett rundt fat i pyramid.

Grönsakerna och den sköljda samt i strimlor skurna grönsaladen blandas försiktigt i resten af majonnäsen, utskurna af råa hvitkålsblad. Snäckorna ställas i en tät ring omkring laxen och emellan dem garneras med vacker kruspersilja. Serveras som mellanrätt. - På samma sätt kan rester af kokt gös, gädda och sik anrättas.

Stekt fasan (f. 10-12 pers.). 2 fasantappar, 2 hg. späck, 4 msk. smör (80 gr.).

Sås: Smöret i hvilket fåglarna brynts, 4 msk. mjöl (40 gr.), 5 dcl. köttky eller buljong, 5 dcl. tjock grädde, salt, socker, hvitpeppar.

Beredning: Fasantappens kött anses finare än hönans och föredrages därför till stekning. Fjäderskruden är praktfull och användes af många till dekorering. - Fågeln bör hänga några dagar innan den anrättas, för att köttet skall bli saftigt och få den fina smak af vildt, som saknas hos den nyslaktade fågeln. Då den skall rensas, tillvaratagas först hufvudet med halsen, vingarna och stjärten. Fågeln ploccas därefter och rensas på vanligt sätt, späckas på bröstet och lären med fint skurna späckstrimlor och uppsättes. Fåglarna brynas därefter i smöret tillika med kräset i en stekgryta, som ej får vara större än att de nått och jämt rymmas. Då fåglarna äro väl brynta, upptagas de jämte kräset.

Smöret i grytan fräses med mjölet 2 min., buljongen och grädden spådas på och såsen får koka 5 min., hvarefter den afsmakas med kryddorna. Fåglarna läggs i med bröstet upp och få sakta steka, tills de äro möra, eller 1-1 1/2 tim., hvarunder de öfveröses flitigt med såsen.

Af hvetebröd utskäras två 4 cm. höga socklar, som böra hafva samma längd och bredd som fågeln; bröden urhållas på midten, stekas vackert bruna i smör eller flottyr och uppläggs på varmt fat. Fåglarna skäras och uppläggs därpå. En hatelett eller ståltråd stickes genom näbben och halsen samt fästes i sockeln. På samma sätt fästas vingar och stjärt. Såsen silas, skummas, kokas upp, tillsättes med tjock grädde eller köttky samt 20 gr. kallt smör och afsmakas. Fåglarna öfvergjutas med 1 msk. af såsen och garneras på vanligt sätt.

Glace au four (f. 12 pers.). Vaniljglass: 8 äggulor, 150 gr. socker, 1 lit. kokande grädde eller mjölk.

Marängmassa: 250 gr. florsocker, 1 äggula, 5 äggvitor. Beredning: På ett silverfat fästes med marmelad eller sockerlag en 1 cm. tjock, oval skiva sockerkaka. Vaniljglass beredes på vanligt sätt. Till marängmassan vispas äggulan och 50 gr. af sockret i 20 min. Hvitorna slås till hårdt skum och vispningen fortsättes 15 min., därefter tillsättes försiktigt resten af sockret och till sist den vispade gulan. - Den färdigfrusna glassen upplägges med en silfversked, doppad i ljumt

ALLA SNALLA BARN

VÄLSMAKANDE

THULE

FÅ MORGON OCH AFTON

THULE-CACAO

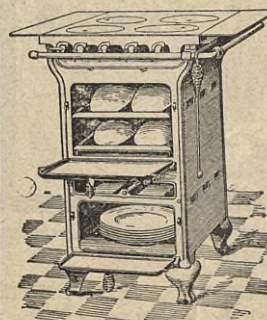
vatten högt och ovalt på sockerkakan. Marängmassan bredes öfver glassen. Fatet sättes genast i en långpanna med krossad is och groft salt och insättes i mycket het ugn, (omkr. 300 grader), omkr. 2-3 min., så att marängen får gul färg. Öfversockras och serveras genast med varm chokladsås, om så önskas.

heter till besvarande af läsekretsen. Dock förbehåller sig redaktionen oinskränkt befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret å någon af här nedan införda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

Nr 1. Fastän mångårig prenumerant på Idun har jag aldrig förr besvärat Iduns snälla rådgifvare med någon fråga och vågar därför hoppas få svar på denna min första och för mig så ytterst viktig lifsfråga. Kan någon gifva mig ett råd hvart jag skall

FRÅGOR

HVAR läsare af Idun äger rätt att i denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägen

HUSMÖDRAR!

ANVÄND GAS SOM BRÄNSLE

TY

GAS ÄR BILLIGARE ÄN VED.

GASSPISLAR VISAS OCH

DEMONSTRERAS Å

GASVERKETS UTSTÄLLNING,

Sthlmstel. 60 32. KUNGSGAT. 54 (F. D. 14). Rikstel. 28 93.

BÄST ÄR

EKSTROMS JÄSTMJÖL

ÖREBRO KEM-TEKN.-FABRIK

A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG

Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.

Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.

Tel.: 11 & 929.

Jemth's Väst Margarin

Albert och Marie
rekommenderas.
AKTIEBOLAGET ÖREBRO KEXFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).

Fyrtornets KAVIAR

Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.

Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".

Erkändt högsta kvalitété inom hela konservindustrien.

Världsberömda.
SINGER & CO
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filiälar på alla större platser.

Annonsera i Idun!

GALA PETER

världens första Mjolk-Chocolade.

Ombärlig för alla sömmerskor,

och i öfrigt för alla damer, är
TRYCK-KNAPPEN

BIJOU

med **originalfjäder i ett stycke**, utgörande den **förträffligaste knäppning för Klädningar**.

Sluter till mjukt och säkert och öppnar sig ej af sig själf, samt ger en slät yta.

Garanterad rostfri.

Begär endast märket **Bijou**, som finnes att tillgå i alla sybehörsaffärer.

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

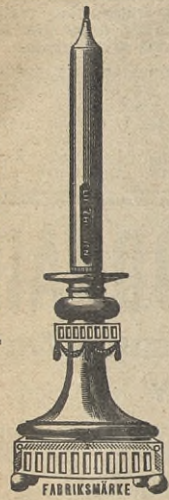
Kronljus
Stakljus
Lyktljus
Altarljus

Kanalljus
Grenljus
Julgransljus
Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor"
i engelsk typ.

Endast superior och prima ljus äro stämplade
"LILJEHOLMEN"

Lättändliga veckar enligt svenskt patent N:o 16705

Bär icke bräckband.

Brooks bräckbandage är en ny, vetenskaplig uppfinning med automatisk luftdyna, som pressar de isärgångna delarna tillsammans och förenar dem, liksom man gör vid benbrott. Bandaget ligger absolut fast och bekvämt och glider aldrig. Det är alltid lätt och svalt samt anpassar sig efter alla kroppens rörelser utan att irritera eller försäkra plågor. Jag fabricerar det efter uppgifvet mått och sänder Eder det under fullständig garanti att Ni blir nöjd, eljest sändas penningarna tillbaka. Jag har satt priset så lågt, att alla, rika och fattiga, skola kunna köpa detsamma. Kom ihåg att jag tillverkar det efter mått — skickar det till Eder — Ni profvar det — och om Ni ej är nöjd med detsamma, returnerar Ni det till mig, och jag återsänder Eder penningarna. Det är på detta sätt jag gör affärer — alltid absolut årligt — och jag har på detta sätt under de sista fem åren sålt bandager till tusentals människor. Kom ihåg att jag ej använder mig af berömda loford, tvektidigheter, lögn eller bedrägeri. Jag erbjuder Eder blott en årlig affärsvara till rimligt pris. Skrif strax efter min illustrerade katalog.

C. E. BROOKS, S. 237, Bank Buildings, Kingsway, LONDON, W. C. - ENGLAND.

Ångbad i hemmet!

Med hopfällbara Ångskåpet Primo kan ång- och varmluftsbad tagas i hemmen för en kostnad af några öre pr bad. Rekommenderas af läkare som det bästa och verksamaste medel mot förkylningar, gikt o. reumatism, sjukdomar i blodet och huden.

Öfver 2,000 sålda i Sverige.

Gratiskatalog på begäran från Ångskåpet Primo. Utställning Fahnehjelm & Co, Klarabergsgatan 42, Stockholm.

Ny tre månaders hushållskurs

afsedd för 4 elever, börjar 15 febr. Öfverstinnan A. Hyltén-Cavallius, f. Frick, Sandvik, Smålands Burseryd.

Göteborgs Handelsskola, Vasagatan 45 B, Göteborg.

Årskurs. Terminkurser. Bankkurs.

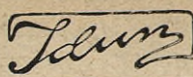
Elever, manliga och kvinnliga, från folkskolan o. högre skolor med student- och realskoleexamen emottagas.

Även under det gångna läsåret ha alla eleverna, som genomgått årskursen, erhållit platser.

Vårterminen börjar d. 17 jan. 1913.

Prospekt sändes omg. på begäran. Telefon 31 61.

Karl O. Lindeberg, Föreståndare.

vända mig för att kunna få arbete och på så sätt bidraga till familjens uppehälle. Jag är 37 år och gift, har 3 barn i ålder 11-14, men då min mans inkomst ej är tillräcklig för vår utkomst är jag tvungen hjälpa till med annat än hemmets skötande. Har i 6 års tid varit 1:sta biträde och delvis ensam skött I klass poststation med mycket arbete, men af flere orsaker tvungen att flytta till Stockholm. Största orsaken är barnens skolgång. Har genomgått 8-klassigt läroverk, talar svenska, finska, ryska och något tyska och franska, har god handstil och sysslar gärna med skrifögörelse, därtill enligt andras omdöme duglig och praktisk husmor. Tacksam för svar vore

Mångårig prenumerant.
N:r 2. Beder härmed Iduns erfarna läsarinna om ett godt råd. Jag har en 15-årig dotter, som är alldeles frisk men som absolut saknar aptit och har riktig motvilja för all mat. Hur skall jag bära mig åt med henne? Bekymrad moder.

N:r 3. Finnes det någon af Iduns ärade läsarinna som för ung sjukvårdsintresserad flicka kunde uppgifva något lasarett där inträde som sjuk-sköterskelev kunde vinnas, ej elementarbildning men i besittning af god allmänbildning. Margit.

N:r 4. Ville gärna veta hur man skall måla på lergods och hvilka slags färger, som användas härtill. Till hvem skall man vända sig för närmare upplysningar i saken. Tacksam för svar »S., Varberg.

N:r 5. Huru bör man tillvägagå för att underrätta sin stora släkt om sitt blifvande giftermål, då vigseln blir borgerlig och ingen bjudning ifrågakommer? Skall det ske med kort och i så fall hvem bör underteckna dem, då inga föräldrar finnes? Skall

man tacka för event. lysningspresenter före eller efter vigseln? Vore äfven tacksam få veta hur klädseln bör vara vid vigseln. Skall det vara promenaddräkt eller svart klädnings och hatt? Tacksam.

N:r 6. Huru få brunt här att mörkna utan att använda härfärg?
N:r 7. Hvad bör man göra för att förhindra fetma, särskildt i ansiktet? Prenumerant.

N:r 8. Vill någon af Iduns rådgivare hjälpa mig som är bosatt långt upp i lapmarken med att välja tapeter till vår våning. Först häro vi sängkammaren: möblerna äro i mahognifärg, engelska järnsängar med gula skärmar, gul beklädnad å stolar och schäslong, linoleummatta i parkettmönster, gardiner i crème. Matsalen i ljus ek, med grönt läder å stolar, parkettgolf. Salongen eller fruns rum: möblen tillv. i mahogni med blågrönt, blågrå axminstermatta. Herrrummet: mörk ek med bruntmått tyg; detta rum saknar matta (linoleum), det gäller att få en varm färg. Så är det barnkammaren, men detta rum har hvita möbler, så manne ej blott skulle lämpa sig? Tacksam för råd vore ingen annan än

Svensk familj i Finland.
N:r 9. Hvar bör en tjänarinna i Stockholm förmånligast placera sina besparingar, c:a 100-150 pr år? »Ensamt.

N:r 10. Har små inkomster men måste någon gång vid konsert eller teaterbesök använda ljus hel klädnings. Huru kunna sy denna så enkelt och praktiskt att den också kunde användas till sommarklädnings? »Lärlarinna.

N:r 11. För något år sedan hörde jag talas om en »damernas schackklubb» i Stockholm. Kan någon af Iduns läsarinna ge mig några upplysningar om denna klubb, villkoren för inträde etc.? Elisabet.

N:r 12. Kan någon framlägga förslag till program vid en skolfest (barnen skola själva medverka) med tomtar som huvudmotiv samt litteraturanvisningar till ett inledande föredrag om tomtar? P.

N:r 13. Hur tvättas håret i fotogen? Ljust här förändrar väl ej färg därigenom? I.-G.

N:r 14. Kan jag få anvisning på någorlunda billig litteratur i konsthistoria (helst 1700- och 1800-talen; äfven musikhist.) på tyska, franska eller engelska. Jag är mycket intresserad af ämnet och vill samtidigt vidmakthålla mina språkvetenskap. Huru böra böckerna rekvireras? Studentska.

N:r 15. Har hört att extrakt på korborrhärdrotter är befordrande för härväxten. Är det någon som användt det och funnit det bra? Hur skall man tillaga det och hur ofta använda däraf? Aurora.

N:r 16. Har hört att det i Stockholm ges kurser i barnavård. Vore tacksam för adresser. Finns ej någon dylik i Göteborg eller Malmö och hvar? Kan man efter genomgåendet af en dylik kurs erhålla plats som sköterska vid barnhem eller mjölk-drope, fragar Ella.

N:r 17. Kan och vill någon af Iduns läsare lämna anvisning om sättet att bereda s. k. bulgarisk surmjölk? Møster Sanne.

N:r 18. Hvar kan man få nya fötter istickade i fina, engelska damstrumpor? H.

N:r 19. Skulle möjligen någon vilja vara vänlig och gifva svar på följande frågor. Vi ämna resa till Stockholm för att gifva oss. På hvilket hotell bör vi taga in? Hvar eller af hvilken kan bruden bli klädd (enkelt)? I hvilken kyrka är det lämpligast att låta viga sig? Hvar böra vi sedan intaga middag (endast få gäster äro med)? Tacksam för goda råd är A. B.

N:r 20. Vill någon af Iduns läsarinna säga hur man kan få mönster eller ritningar till en enkel matsalsmöbel i allmogestil. Helst önskas en grann färg med stillfulla blomornament. Hvar fås mönster till detta? Prenumerant.

N:r 21. Har två beundrare, men vet ej hvem jag föredrar. Den ene är ung, vid min ålder, 24 år, sjuklig. Den andre en 40-årig man med inrotade ungarlsvanor. Med hvilken af dem kan ett äktenskap blifva lyckligast? Jeanne.

N:r 22. Hvem tillfaller förmögenheten, då äktenskapet är barnlöst och något testamente ej finnes: 1) om hustrun dör före mannen, 2) om mannen dör före hustrun. På hustruns sida finnas föräldrar och syskon, på mannens syster och systerbarn samt brorsbarn. Tacksam.

N:r 23. Hvad fordras för att bli antagen som elev vid Röda Korset? Hur lång är utbildningstiden och hvarthän bör man vända sig för vidare upplysning? Anna.

N:r 24. Ung flicka, som under studietiden vant sig vid att gå krokig, och som känner sig tafatt i sitt uppträdande, fragar om någon af Iduns vänliga läsarinna skulle vilja ge henne ett godt råd, huru hon skall kunna få en rak, vacker hållning samt vinna grace och ledighet i sitt uppträdande. Finns i Stockholm eller Göteborg någon dansskola, där det särskildt lägges an på dessa saker, och i så fall hvar få upplysningar om dem? Hvilka tider på året äro de öppna? Tacksam för svar vore Ung landt flicka.

N:r 25. Kan og man på egen hand lära sig stenografi? I så fall, hvilket system är lämpligast, och hvilka läroböcker böra användas? Erik.

Nervernas balansräkning.

I stat, kommun och familj måste, om samhället i fråga skall kunna fortbestå, härska en ordnad hushållning, vilken sorgfälligt vägrar inkomster och utgifter emot varandra och på bestämda tider uppgör en balansräkning. Så måste det också ske i den levande organismen, i nervernas hushållning, ty även här leder för stora utgiftsposter av kraft, vilka ej motsvaras av poster på inkomstsidan, till ett allt för tidigt försvagande av krafterna, till nervhushållningens bankrott och därmed till hela människokroppens undergång.

Låt oss därför göra upp en nervernas balansräkning för en i det moderna livet verksam människa. Vi lägga då märke till att i handel och vandel ett ständigt stegrad krav på spänning av tanketörförmågan, stegring av känslolivet, energien och dåkraften gör sig gällande. Köpmannen måste städa under ytterlig nervspänning iakttaga världsmarknadens minsta fluktuationer och varje ögonblick vara redo att väga för att vinna. Den lärde måste sänka sitt forskningsnät allt djupare i vetenskapens hav, för att bringa nya pärlor upp i dagen. Även kvinnan har ryckts från sin stilla hushållning, bort i förvärvslivets sjudande virvel och måste fylla sin nya uppgift. Och inom alla förvärvsgrenar fordras det största mått av arbetsförmåga.

A andra sidan finnes det knappast någon, som i vår moderna tid vill eller kan söka vila, så snart den naturliga tröttheten inställer sig. Samhällets ställer tvärtom alltjämt ökade fordringar på nervkraften. Det ofta på grund av verksamhetens art påtvungna, oregelbundna levnadsstillet och de av samma orsak förarledda onaturliga näringsförhållandena äro icke i stånd att bringa ersättning för den förbrukade energien. Genom bristande kroppsrörelse kvarstanna dessutom ofta skadliga ämnen i kroppen, vilka under normal ämnesomsättning avskiljas. Aptitlöshet och svaghet i matsmältningsorganen blir följden och att förlustsiffran i nervernas ekonomi uppnår en betänklig höjd, det visar nervositeten.

För att åter bringa jämvikt i balansräkningen erfordras, förutom rörelse i frisk luft och idrottsövningar, tillförsel av ny kraft till nerverna. Då det ej ges någon direkt nervnäring, är ett stärkande av nerverna endast möjligt genom höjande av det allmänna hälsotillståndet samt förbättring av matsmältnings- och näringsförhållandena i allmänhet.

Ett för detta ändamål utmärkt väl egnat, framgångsrikt styrkemiddel är — enligt talrika läkarvetenskapliga auktoriteters utslag — Somatos. Aggviteämnen i Somatos äro redan överförda i en framskrind smältningsform, så att de icke — såsom den vanliga födan — behöva genomlöpa hela matsmältningsprocessen. Denna besparing av arbete är för de försvagade matsmältningsorganen lika välgående som för den friska, Somatos lämnar vid utnyttjandet av den samtidigt intagna födan.

Genom användandet av Somatos blir på grund härav matsmältningsarbetet, varpå blodbildningen är beroende, väsentligt underlättat och så småningom åter reglerat, en rikligare bildning av friskt blod och jämn tillförsel av näring åt kroppens cellvävnader blir följden. Med höjande av aptiten, vilken direkt eggas av Somatos, ökas välbefinnandet och genom stärkandet av organismen i dess helhet återvinna även nerverna sin spänstighet.

Dessa goda verkningar av Somatos göra sig i regel kännbara efter tre till fyra veckors bruk, ofta ännu tidigare. Genom användandet av Somatos i rättan tid är det möjligt att gentemot den genom det moderna livet hårt belastade utgiftssidan ställa ett tillgodohavande, som borgar för ett gott bokslut.

Somatos är det första rena preparatet på albumoser, beprövat sedan nära 20 år och alltjämt öfverträffat. Huru det uppskattas på sakkunnigt håll, inom läkarkretsar, visas af de öfver 260 vetenskapliga arbeten, som blifvit offentliggjorda i fackpressen. Ett likvärdigt beaktande från utslagsgivande domares sida kan ej påvisas beträffande nå g on liknande produkt.

Alltså bör man, i stället för att försöka med obekanta medel, först tillgripa Somatos, som i fråga om gynn-samma verkningar har den största sannolikheten för sig. Ett sådant försök är alldeles särskildt att förorda för dem, som redan blifvit besvikna vid användandet av mindrevärdiga medel.

Alla apotek och drogaffärer föra Somatos, utom i den bekanta pulverformen även i flytande form, i de två smaksorterna »söt» och »storr», vilka på grund av det bekväma användnings-sättet särskildt förordas. Pris pr originalflaska kr. 2:75, för de olika förpackningarna i pulverform från kr. 1:35 till högre pris.

Somatos erhålles i parti genom Kro-nans Droghandel, Göteborg.

Mellins Food

Är bästa kraftnärning för svaga, klens barn i alla åldrar. Bok om barns uppfostran gratis och franko från Mellins Food Depot, Malmö.

Den gulaktiga färgen å

Hafregryn—Hafremjöl är en följd af den näringsrika glutinhinnans bevarande. Analys (agglutivämnen): 1:o) Värgårda 2:o) Fabrikat, där glutinhinnan är bortslipad, ca: 10 % 13,8 % OBS! Gröten härigenom mera närande och aptitlig, ej klisterartad och slemmig. Köp originalpaketer.

KALMAR ÅNGKVARNS

OÖFVERTRÄFFADE HAFREGRYN

Sirolin "Roche"

Hosta, Kikhosta, Asthma, Influensa.

SIROLIN "Roche" verkar slemlosande samt lugnande, stärker lungorna och gör andningsorganen motståndskraftiga

Välsmakande, aptitgivande.

Erhålles på alla apotek.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERS KOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Huvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9-4, lördagar 9-2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. Anlita närmaste kontor!

BARNFRÖKEN. Villig, ordentlig, barn- kär flicka från godt hem önskas åt tre små barn. Foto, och svar till »Läkarefamilj», Iduns exp., Sthlm.

PLATS FÖR BARNFRÖKEN finnes för enkel och anspråkslös flicka att sköta tre barn i ålder 8, 6 och 2 år. Någon kunnighet i sömnad samt piano- spelning önskvärd. Svar med foto- grafi samt uppgift å löneanspråk m. m. till Kapten E. Ekström, Karls- krona.

Platserna såsom maskintvätterska och tvättbiträde

Äro lediga vid Länslasarettet i Hudiksvall att tillträdas den 1 febr. 1913. Lönen är för den förra platsen 300 kr. och för den senare 200 kr. pr år, fri bostad och kost. Ansök- ningar till dessa platser åtföljda af åldersbetyg, foto, och betyg om kom- petens torde insändas förtast möjligt till länslasarettets sylvoman och se- nast före den 30 jan. 1913.

En stilla, allvarlig och frisk flicka

med skolunderbyggnad (helst realsko- leexamen) som önskar lära sig hvad som hör till ett hems skötsel, kan mot det att hon läser läxorna med en 12-årig gosse få god plats hos fa- milj i mindre stad. Svar till »God plats», adr. Ost. Corresp. annonskon- tor f. v. b.

Enkel, bättre flicka

van att laga god husmanskost och eventuellt finare önskas som koker- ska i godt hem om 5 personer. Husa finnes och hjälp med de grifsta sys- terna, erhåller äfvenledes eget rum. Svar med rek., uppgift å ålder och lönevillkor samt helst med foto. (som återsändes) och när plats kan erhållas sändes till »Stockholm -Vänlig», Sv. Telegrambyråns Annonssafdeln., Stock- holm f. v. b.

Vid Avesta kommunala mellanskola

förklaras till ansökan ledig en ordi- narie ämneslärarinneanställning i mo- dersmälet och geografi förtredesvis att tillträdas den 1 juli 1913. Med anställningen kan biträdande förestän- darinnebefattningen förenas. Lön och kompetens enl. Kungl. kungörelsen af den 8 dec. 1911. Vederbörlig ansök- kan, ställd till skolstyrelsens ordf., skall vara insänd senast den 9 jan. 1913.

Avesta den 10 dec. 1912. SKOLSTYRELSEN.

Husmoderbefattningen

vid Västerviks lasarett är till ansök- kan ledig. Lön 600 kr. pr år samt allt fritt. Sköterskeutbildning och la- sarettsvana önskvärd, dock ej nöd- vändig. Egenhändigt skriven ansökan åtföljd af betygsskrifter, ålders- och läkareintyg samt foto, kunna ge- nast insändas till Lasarettsdirekti- onen, Västervik.

PLATSSÖKANDE

FÖR EN MEDELALDERS småskolelä- rarinna önskas plats på landet hos en enkel familj under helt år för att undervisa barn, utan annan ersätt- ning än fritt vivre och tvätt samt bemötande såsom medlem af familjen. Utom examen såsom lärarinna har sökanden jämväl genomgått fullständigt elementarläroverk för flickor och kan sålunda undervisa i språk och vanliga skolämnen, men äger ej känne- dom i musik. Betyg kunna föresivas. Reflekterande torde hänvisas att svara medelst bref, adr. till »Småskollära- rinna», Örebro p. r.

HUSLIG FLICKA, elementarskolebil- dad, genomgått hushållsskola, musika- lisk och mycket intresserad af hand- arbete och ett hems skötande önskar att på egen hand på nyåret eller se- nare förestå hemmet hos bildad un- gherre, helst prästman, ingenjör eller landbruksinspektör. Ref. fordras och lämnas. Svar till »27 år», Annonskon- toret Svea, Norrköping.

BÄTTRE FLICKA önskar plats på ny- året, helst i Sthlm eller dess närhet, som husmoders verkliga hjälp. Kunnig i matlagning, handarbete och allt, som hör till ett hems skötande samt van vid barn. Goda betyg från hushålls- skola och föregående platser. Svar märkt »L. 23 år», Malmö p. r.

BILDAD FLICKA, kunnig i sjukvård söker plats. Husl. intresserad. Svar till »Genast», Sv. Dagbl., Sthlm. f. v. b. ELEMENTARBILDAD 18-årig flicka sö- ker på nyåret plats i bättre familj att vara husmoders hjälp och säll- skap, eller att undervisa och läsa läxor med mindre barn samt anses som familjemedlem. Svar till »1913», Eskilstuna.

BÄTTRE FLICKA kunnig i matlag- ning och husliga göromål önskar plats att hushålla för ungherre eller som husmoders hjälp. Betyg finnas. Svar till »Pålitlig», Alingsås p. r.

FRÅN Högre lärarinneseminarium ut- examinerad, undervisningsvan, musika- lisk lärarinna önskar plats i familj eller som vikarie i skola från nä- sta vårtermins början. Svar till »24 år», Lund p. r.

UNG FLICKA, från bildadt hem, hvil- ken aflagt realskoleexamen med höga betyg önskar från vårterminens bör- jan plats i bildad familj att under- visa barn å t. o. m. 3:dje klassens stadium. Å lön finans mindre af- seende. Ref.: Rektoren och kommi- nistern Th. Bergström och kaptenen O. Bärnhaim, Nora stad. Svar till »Stina», Nora stad p. r.

PLATS sökes på nyåret af anspråks- lös flicka, att i familj sköta någon sjuk eller såsom sköterska på hvilo- hem; har skött bröstsjuka i 5 år. Svar till »Anspråkslös», Smedjebacken p. r.

BÄTTRE FLICKA, som genomgått 1- årig sjukvårdskurs samt f. ö. kunnig i allt som hör till ett hems skötande, önskar lämplig plats. Svar till »Pri- vatvård», 23 år, Iduns exp. f. v. b.

Kvinnlig gymnastikdirektör

önskar arbete som frisk- eller sjuk- gymnast genast. Svar till »R. 1912», Iduns exp., Stockholm.

Plats som husförestånderska

i bild. hem, där köksa och städerska finnas, sökes. Sökanden är 30 år, har genomgått h. elementar. och har i flera år under praktisk husmoders ledning skött ett större hem. Reflek- tant bedes lämna svar till »Köpmans- dotter», Gumelii Annonssbyrå, Malmö.

INACKORDERING i bildad familj för en eller två unga flickor (deladt rum). Centralt läge. Goda ref. Svar till Fru Lönegren, Kungsg. 48, Sthlm.

I GODT HEM på Ostermalm kan en skolgosse få dela rum med annan snäll gosse. Moderat pris. De bästa ref. från nuvarande och forna inackor- deringar. Svar till »God omvårdnad», Iduns exp., Sthlm.

UNGA FLICKOR, som önska vistas på landet, erhålla god inackordering i barnlös familj, som bebod egen större villa med godt läge i norra Skåne. Hushåll får läras under skicklig hus- moders ledning. Pris 60 kr. för må- nad. Svar till »Godt hem», Klippan p. r.

EN MEDELALDERS DAM kan få god inackordering på nyåret i naturskön trakt, härlig luft, goda kommunikationer, på landet, nära stad. Svar till »Stilla hem», Berg- vik p. r.

SVÄRDSJÖ PENSIONAT och HVILO- HEM. Bästa rekreation under höst- och vintermånaderna för konvalescen- ter och friska. Hög, stärkande luft vid skog och sjö. Verkligt hemlif. Läkare på platsen. Rikst. »Svärdsjö 29». Postadr. Svärdsjö, Dalarne.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Ar- vika. Inackorderingspris 3 kr. pr dag, 70 å 80 kr. för mån. Adr. Högåsen, Arvika.

Långbanshyttans

Slöjd- och Hushållsskola ny kurs 15 januari. Begär prospekt. Adr. Lång- banshyttan, Värmland.

TENERIFFA.

Svenska Hvilohemmet (för nerv- och bröstsvaga) emottager 8 å 10 patienter. Hafsbad hela året rundt. Förfrågningar besvaras af Kon- sul G. Smith, Trelleborg.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER. Rikhaltiga variationer. Begär pris. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästersamuel- gatan 38, STOCKHOLM.

Södra K. F. U. K:s Husmoders- och Tjänarinneskola, Östgötagatan 24 B, Stockholm, börjar sin värkurs d. 1 febr. 1913. Undervis- ning i alla hemsysslor. 2 frielever (endast från Stockholm) emottagas. Be- går prospekt. Alim. Tel. 81001.

Vid Husmodersskolan, Insjön, börjar ny kurs den 15 jan. Prospekt mot porto. Husmodersskolan, Insjön. Språk- och Hushållsskolan Fleurie börjar sin vårtermin den 20:de januari 1913. Undervisning i språk, klädsöm, linnesöm, väfnad, matlagning, bakning och huslig ekonomi. Prospekt på be- gårän. Rosa Lönnies, Fleurie, Linköping.

Ny Slöjd- och Hushållsskola öppnas vid Nvnäs (1 tim. järnvägsresa fr. Stockholm) den 20 jan. 1913. Prak- tisk och teoretisk undervisning i huslig ekonomi och kvinnlig slöjd. Prospekt på begäran. Elven Söderlund, ex. skolkökslärarinna, nuv. adress Stugsund. Elin Hultenberg, ex. slöjdlärarinna.

Rodenstamska Skolan, Hudiksvall, börjar 85:e terminen d. 20 jan. Husmoderskurs: enklare o. finare matlagning, bakning m. m., enkel o. konstvävning, alla vanliga handarbeten. Vävlärlarinnekurs. Slöjdlärlarinnekurs. Växtfärgningskurs. Platser an- skaffas. Prospekt på begäran.

Göteborgs Nya Husmodersskola, Södra Allégatan 2 A. Rikstel. 106 24. börjar sin 4:de Husmoderskurs d. 22 jan. 1913. Undervisningen omfattar såväl enklare som finare matlagning, bakning, konservering, dukning, server- ing m. m., linnesömmar efter moderna tidsbesparande metoder - hvarje elev disponerar en svamskin - födoämneslära, hälso- och sjukvårdslära, hushållsbokföring och beräkning, event. och valfritt barnavård. Nyinredd lokal med modern utrustning. Närmare upplysningar och prospekt på begäran. Elvira Friberg. Hildegard Friberg.

Hushållskurs. Nya elever mottagas. Undervsning lämnas i finare och enklare matlag- ning, bakning, servettbrytning, smöruoppläggning, handarbeten, koppar- och läterarbeten m. m. Hälsofarmluft. Passande för unga damer, som behöfva rekreati n på landet och samtidigt lära hushåll. Adr. »Officersdotter», Ljungby (Småland). Obs! Begär prospekt.

Fröbel-Institutet i Norrköping omfattar följande kurser för unga flickor: A. Utbildning för kindergården. B. Utbildning för uppfostrarinne- kallet i hemmet eller förberedelse för barnavårdsarbete i allmänhet. C. Kurs i späda barns vård. Prospekt erhålles genom underdeck- nade föreständarinnor. Ellen och Maria Moberg.

Husmoderskurs. 20 jan.-20 maj. Bildade flickor mottagas i godt hem i Stockholms närhet för att under- sätta och praktisk husmoders ledning lära allt det väsentliga som fordras för kvinnans husmoderliga kall såsom matlagning, all sorts bakning, konservering, städning, inskötande af tvätt, lagningar m. m. - God omvårdnad, angenämt hem och friluftslif. Fina rekommendationer. Pris 500 kronor. Svar till »Erfaren husmoder», Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsgatan 84, Stockholm.

Stor Pristäflan. Vill Ni resa till Konstantinopel för en krona? Svara då rätt på följande fråga: På hur många olika sätt kan Ni växla en 25-öring? En sifferuppgift på antalet möjliga växlingar bör insändas, alltså icke specifikation. Priser: 1. En resa tur och retur till Lappland eller Stockholm på en vecka, allt fritt eller 200 kronor kontant efter eget val. 2. Cykel. 3. Symaskin. 4. Slättermaskin. 5. Grammofon. 6. Dubblebössa. 7. Kamera. 8. Salongsgevä. 9-11. Böcker i praktband. 19-50. Diverse olika saker, värda 2-5 kronor. 51-100. Böcker, värda 1-5 kronor. Skulle pristäflingen få den omfattning att minst 10,000 svar inkomma, så kommer ett extrapris att utdelas, i det att insändaren af det 10,000 svaret tilldelas en fri resa till och från Konstantinopel eller 1,000 kr. kontant efter eget val. Med kännedom om det intresse föregående års pristäffing väckt, hop- pas Redaktionen få bli satt i tillfälle att utdela detta stora extrapris. För att vara med i denna roliga pristäffan bör Ni på närmaste post- kontor prenumerera på tidningen Svenska Pristäffmedlaren. Pris för hela år 1913 endast 1 krona. Tidningen utkommer två ånger i veckan i stort format. Rikt illustrerad. Goda och roliga berättelser och följe- tonger. Krönikor. Nytt från alla länd. Skämtbitar. Pristäffingar. Äfventyrsberättelser. Dessutom många spalter med platsannonser. Allt detta för endast en krona pr år. Lösningen insändes, märkt Pristäflan n:o 21 och måste innehålla prenumerationskvitto från posten samt vara oss tillhanda fore den 1 mars. Var med i denna roliga täflan, det kostar ju endast en krona och utom Edra chanser till pris får Ni under hela 1913 en treflig och rolig tidning. Var med! Svenska Platsförmedlar stora pristäflan!

MAZETTIS ÖGON-CACAO pr hektopak 45 öre, delikat - kraftig - hälsosam. Högsta näringsvärde! Lämnar ingen bottensats! MAZETTIS SPIS-CHOKOLADER med eller utan mjölk särdeles fin och välsmakande. Etablerad 1847. Allcock's Plåster Eagle Brand. Världens Mest Betydande Utvärtes Läkemedel. Hosta, Förkylningar, Klena Lungor. Allcock's Plåster verkar såväl preservativt som läkande. Förhindrar förkylnin- gar att fatta för djup rot. Reumatism i Skuldrorna för- hindras genom användande af Allcock's Plåster. Atleter använda detsamma som medel emot styfhet eller ömhet i musklerna. Allcock's är ett ursprungligt och äkta po.öst plåster. Det är ett Universalmiddel, som sä jes i alla apotek öfver hela den civiliserade världen. Kan påläggas hvarhulst smärtor finnas. Skulle Ni vara i behof af ett piller, Fullkomligt vegetabiliska. TAG DÅ UTAF Brandreth's Piller (Est. 1752.) Vid förstoppning, gallsjuka, hufvudvärk, svindel, dålig matsmältning etc. FÖRSÄLJAS HOS ALLA APOTEKARE. ALLCOCK MANUFACTURING CO., Birkenhead, England.

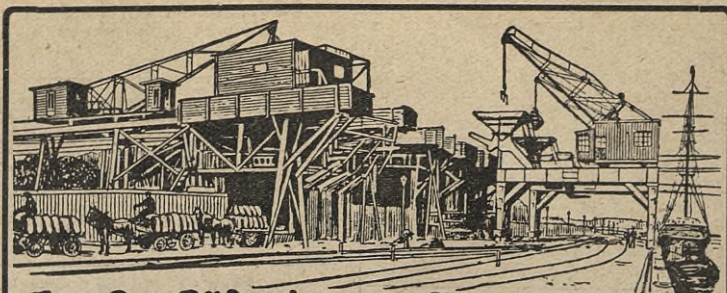
Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKAREMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

H. G. Söderbergs Import A.-B.

Prima Antracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks

Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara kan utlovas.

R. t. 59 14, 30 92, 5 75, 118 09, 118 12. A. t. 4 51, 30 92, 12 82, 25 82.

Konungariket Sachsen.

Technikum Mittweida

Rektor: Professor F. Holzt

Högre tekniskt Läroverk för elektro- och maskinteknik. Skilda afdelningar för ingenjörer, tekniker och verkstätere. Elektricitets- och maskinlaboratorier. Instruktions-verkstäder.

Bäste läsåret. 3610 studerande. Program etc. kostnadsfritt gen. Sekretariatet.

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm. Mästernamnelsgatan 70.

Gymnastikdirektörsexamen

afsluggen efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulia, LUND.

Med. Dr E. Kleens

(ett-åriga) kurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 i. m. Nr 37 Mästernamnelsgatan, 2 tr. upp. Prospekt begäres städes under adress Saltsjöbaden.

Vid

Göteborgs Gymn. Institut,

Göteborgs Arkader, Göteborg, längsta specialkurs i Sjukgymnastik o. Massage börjar vartannan den 14 jan. 1913. Begär prospekt!

Sahlströms Förlösningshem

Södra Förstadsg. 4, Malmö. Telef. 1238. Ester och Gertrud Sahlström. Ref. Prof. Essen-Möller, Lund, Dr Gröna, Malmö.

Mot grått hår.

Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återger hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5 50 + porto. Endast i Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmtorgsg., Sthlm. Kungl. hofv.

Vårda hyn!

Engelsk pat. Skönhets-Cream Snowleen gör röd och grof hy hvit o. len. Renar huden, borttager rynkor, finnar, por-maskar, fnassel, fräcknar o. näsrodnad. Efterlämnar ingen fettglans, därför användbar på dagen. Säljes till Kr. 2 i Kem. Tekn. affärer samt till landsorten mot postförskott direkt från Snowleen Depöten, Gofle D.

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr sats. **Ziwertz Eftr.,** Göteborg, Återförsäljare rabatt.

Javana Lelu

det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr. Franska Parfymmagasinet, 21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

Ferrin

stärkande järnmedel

på apoteken.

Köttsoffa

anrättas bäst med

MAGGI

Buljong-Tärningar.

Almedahls Försäljnings-Magasin,

Kungsgatan 55, Göteborg.

Levererar fullständiga **Linneuppsättningar** för bosättningar och brudutstyrlar. Se vidare vår annons i Iduns Modellkatalog.

Vid **M. Nordenfelts Kvinnliga Yrkerskola** och därmed förenade **Högre Handarbetsläraresseminarium,**

adr. 15 Carl Gustafsgatan, Göteborg, börjar vårterminen den 15 jan. Skolan omfattar: Af K. M. godkänd handarbetslärareskurs, yrkeslärareskurs, direktkurs, fullständig yrkesutbildning i sömnad med tillskärning samt specialkurser i linneklädningssöm, väfnad, konstsovmad med spetsöm, knyppling och fackteckning.

Stockholms-Tidningen,

Sveriges främsta annonsorgan för affärsmän och en-
:: :: skilda :: ::

Nationell. Självständig. Frisinnad. Demokratisk.

Stockholms-Tidningen,

Sveriges snabbaste, bäst underrättade
:: nyhetstidning ::

Hvarje dag rikt illustrerad.

Stockholms-Tidningen.

OBS! "Jordbrukets spalt!" I landsorts-upplagorna

Det nya årets första följetong: **En spännande svensk herrgårds- och äventyrsroman** av **K. G. Ossian-Nilsson.**

Skandinaviens inom alla klasser mest spridda dagblad ::

Egna telegramkorrespondenter i London, Berlin, Paris, Petersburg, Helsingfors, Köpenhamn och Kristiania.

Prenumerationspris å huvudstadsuppl.:

I Stockholm:	I landsorten:
Helt år 10.—	10.—
Halft » 5.50	5.50
Kvartal 2.85	3.—
Månad 1.—	1.—

Före Jul prenumereras bäst för år 1913 å **Stockholms-Tidningen.**

Prenumerationspris å landsortsuppl.:

Helt år	6.—	A när- maste post- anstalt.
Halft år	3.60	
Kvartal	1.90	
Månad	0.70	

Sju nummer i veckan.

Joh. Lundström & Co A.-B.

KUNGL. HÖFLEVERANTÖR.

PRIMA ANTHRACIT

HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88
	22 20	Strandvägen 17	60 19
	20 12	Norr Mälarstrand 22	61 98
	74 47	Söder Mälarstrand	30 60

Strängnäs Hushållsskola.

Husmoderskurs 15 jan.-31 maj. Prospekt och referenser genom Fru Braune, Strängnäs. Adr. före 7 jan. Leksand.

Husmoderskolan i Karlstad

börjar sin tolfte termin den 24 januari 1913 med följande kurser:

1-årskursen omf. matlagning, bakning, konservering, linne- och klädsömnad, trädgårdsskötsel, barnvård (teoretisk och praktisk m. m.) Halfårskursen omf. matlagning, bakning och sömnad m. m. 6 veckors kursen omf. matlagning och bakning.

Helinackordering erhålles inom skolan. Tidsenliga lokaler. Värmeledning elektriskt ljus, badrum. Prospekt på begäran. Tel. 812. **Nancy Enwall.**

Nya Hushållsskolan,

Västra Trädgårdsgatan 19, Stockholm,

hvilken år 1881 grundades af Fröken Hedda Cronius, fortsätter sin verksamhet i samma anda och efter samma plan som under alla föregående år. Skolan afser att meddela **bildade** flickor undervisning och öfning i enklare och finare matlagning, bakning, syltning och inläggning af grönsaker, finstrykning samt öfriga inom ett hushåll förekommande göromål, för att sålunda sätta dem i stånd att på ett praktiskt sätt **förestå** egna eller andras hem. Äfven meddelas en kortare kurs i Födoämneslära och Hälsovårdslära.

Skolan har varit besökt af två tusen åttahundra sjuttiosju (2,877) elever. Hvarje kurs omfattar 4 eller 4 1/2 månader. Elever mottagas äfven på kortare tid. Ny kurs börjar den 15 nästkommande januari. Prospekt och vidare uplysningar meddelas af

Fröken Berta Erlandsson,

19 Västra Trädgårdsgatan, Stockholm.

Lektioner i Linnesömnad.

(äfven Blusar, Barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling. — Hvarje elev disponerar en symaskin. Stockholm: Sibyllegatan 38, 4 tr. (hörnet af Karlavägen). Riks 35 30. Allm. 210. Malmö: Fersens väg 2, 3 tr. (hörnet af Regementsgatan). Riks 44 90, event. 40.

Karin Egnér. **Eva Egnér.**

KINDERGARTEN. I en större stad kan en väl upparbetad Kindergarten nu eller senare få öfvertagas. Svar till "Kindergarten", under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Det bästa hvetemjöl

Från **YSTAD** HAPARANNO användes **YVY** tvål.

Säljes i hvarje välorterad parfym- och herrekiperingsaffär för 50 öre pr st. Österlin & Urickssons Kem. Tekn. Fabrik, YSTAD.

BRUNKEBERGS TEATERN

Alltid veckans bästa nyheter!

KASSMAN & Co, Norrköping

Telegrafadress: Kasskomp. Rikstelefon 2002. Specialtillv.: "Wellwoven", högsta kvalité af tyger i svart-blått, grått tillhandahålles genom herrarn engrossister o. klädeshandl.

Idun utgives denna vecka i A och B.